

Załącznik
do uchwały Nr IX/37/2011
Rady Gminy Goczałkowice- Zdrój
z dnia 14 czerwca 2011r.

**GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
na lata 2011-2020**

GOCZAŁKOWICE-ZDRÓJ

MAJ 2011

SPIS TREŚCI

Wstęp	str.3
I. Procedura tworzenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	str.6
1. Podstawa opracowania	str. 6
2. Podstawy prawne	str. 7
3. Wykorzystane materiały, dokumentacje	str. 9
II. Charakterystyka przestrzenno – demograficzna i gospodarcza gminy Goczałkowice - Zdrój	str.11
1. Charakterystyka miejscowości	str.11
2. Migracja ludności	str.12
3. Infrastruktura techniczna	str.12
a) Infrastruktura drogowa	str.12
b) Zaopatrzenie w wodę	str.13
c) Odprowadzanie ścieków	str.13
d) Zaopatrzenie w gaz	str.13
e) Zaopatrzenie w ciepło	str.13
f) Zaopatrzenie w energię	str.14
4. Infrastruktura społeczna	str.14
a) Infrastruktura edukacyjna	str.14
b) Infrastruktura sportowa	str.15
c) Infrastruktura kulturalno – społeczna	str.16
d) Infrastruktura turystyczno – zabytkowa	str.16
e) Infrastruktura mieszkaniowa	str.17
5. Otoczenie gospodarcze	str.18
a) Główni pracodawcy, struktura i trendy	str.18
6. Potencjał obszaru	str.19
7. Podsumowanie otoczenia społeczno – gospodarczego Gminy Goczałkowice – Zdrój	str.20
III. Instytucje i organizacje zajmujące się pomocą społeczną działające na terenie Gminy	str.21
1. Ośrodek Pomocy Społecznej	str.21
2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Urzędzie Gminy Goczałkowice – Zdrój	str.24
3. Służba zdrowia	str.24
4. Działalność stowarzyszeń na terenie Gminy	str.25
1)Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Katowickiej Koło	str.25
2)Ochotnicza Straż Pożarna	str.25
3)Ludowy Klub Sportowy	str.26
4)TSG Inicjatywa	str.26
5)Komitet Obywatelski SOLIDARNOŚĆ	str.27
6)Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów	str.27
7)Koło Gospodyń Wiejskich	str.27
IV. Problemy społeczne – ujęcie ogólne	str.29
1. Główne problemy organizacji pomocy społecznej w Gminie Goczałkowice – Zdrój	str.29

2. Grupy docelowe wymagające wsparcia w ramach pomocy społecznej.....	str.29
3. Identyfikacja podstawowych problemów społecznych.....	str.30
V. Problemy społeczne w perspektywie Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju.....	str.32
1. Kwestia osób bezrobotnych ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale pozostających poza rynkiem pracy	str.32
2. Osoby w wieku podeszłym i sędziwym.....	str.34
3. Kwestia osób niepełnosprawnych oraz przewlekle chorych.....	str.36
4. Ubóstwo oraz marginalizacja i wykluczenie społeczne.....	str.40
5. Bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz problemy opiekuńczo – wychowawcze rodzin objętych pomocą społeczną	str.42
6. Problem uzależnień: alkoholizm i narkomania.....	str.44
7. Bezdomyność	str.46
VI. Formy świadczonej pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Goczałkowicach - Zdroju	str.49
1. Informacje ogólne.....	str.49
2. Zasady udzielania świadczeń z pomocy społecznej	str.49
3. Świadczenia w ramach pomocy społecznej.....	str.51
4. Działania dodatkowe prowadzone przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Goczałkowicach - Zdroju	str.53
a) Projekt systemowy	str.53
b) Prace społeczno użyteczne.....	str.53
c) Świadczenia rodzinne	str.54
d) Fundusz Alimentacyjny	str.54
VII. Misja i założenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	str.56
VIII. Cele strategiczne	str.59
IX. System monitorowania, promocja oraz finansowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	str.76
1. Monitorowanie.....	str.76
2. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi.....	str.77
3. Finansowanie strategii	str.77
X. Podsumowanie	str.80

WSTĘP

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goczałkowice – Zdrój wskazuje na kluczowe kwestie społeczne, z jakimi borykają się mieszkańcy Gminy. Głównie jednak ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych podejmowanych w celu poprawy sytuacji zjawisk społecznych występujących w obrębie Gminy, które oceniane są w wymiarze pejoratywnym. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne podejmowane dla poprawy warunków życia, zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin w zależności od występującej dysfunkcji.

Pod wpływem przeobrażeń ekonomiczno – społecznych polityka społeczna w Polsce ulega przekształceniu – od modelu typowo opiekuńczego, z rozbudowanym bezpieczeństwem socjalnym, do modelu pośredniego, wzmacniającego indywidualną aktywność każdego człowieka i jego odpowiedzialność za swój los. W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest w pełni zgodna z podstawowymi zasadami życia społecznego, a w szczególności z zasadą pomocniczości, partycypacji społecznej i współodpowiedzialności. Pojęcie pomocniczości oznacza, że struktury wyższe (władza) nie powinny wyręczać struktur niższych, czyli osób, rodzin, grup i społeczności lokalnych w tym, z czym nie mogą one sobie poradzić we własnym zakresie. Rolą władzy winno być natomiast pobudzanie, podtrzymywanie struktur niższych, wspomaganie i wspieranie ich wysiłków wówczas, gdy realizacja określonych zadań przekracza ich możliwości. Wiąże się to nierozzerwalnie z godnością człowieka, czyli jego prawem do wolnego i świadomego działania- upodmiotowieniem. W tym ujęciu znaczenia nabiera zasada partycypacji społecznej polegająca na włączeniu obywateli w rozwiązywanie lokalnych problemów, czy też wykorzystywaniu wewnętrznych zasobów oraz kompetencji osób, grup oraz społeczności lokalnych.

Tak więc strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W najbardziej ogólnym ujęciu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej.

Formuła projektowania przyszłości poprzez bieżące i ciągłe przewidywanie z możliwością aktualizacji zadań i efektów powinna stanowić przydatne pragmatyczne narzędzie regulacji rozwoju w sytuacji, gdy nadmiar celów w stosunku do ograniczonych środków utrudnia podejmowanie jakichkolwiek decyzji. Zmienność uwarunkowań zewnętrznych, trudności finansowe, występowanie sprzeczności, a nawet konfliktów interesów i dążeń różnych grup społecznych narzuca konieczność przyjęcia negocjacyjnej formuły zarządzania polityką społeczną. Istotą jej jest dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe.

Cele integracji powinny być wyrazem dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązywania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystywania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji. Strategia jest instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie.

Jako element żywy strategia będzie podlegać ciągłym zmianom, będą pojawiać się nowe, ważne cele, a część straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest jak najbardziej pożądany, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń społeczności lokalnej, grup społecznych oraz współdziałania instytucji i organizacji zarówno administracji rządowej, samorządowej, jak i organizacji pożytku publicznego zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych oraz szeroko rozumianą integracją. Dzięki bieżącej ewaluacji strategia będzie mogła mieć charakter elastyczny, otwarty i dynamiczny, a wszystko po to by społeczności lokalnej umożliwić ciągły rozwój i pomoc w rozwiązywaniu pojawiających się problemów społecznych.

Głównym narzędziem stosowanym w celu dokonania pozytywnych zmian będzie praca socjalna rozumiana jako wszelkie działania typu prospołecznego, których celem jest podtrzymywanie, chronienie lub rozwijanie interesów jednostek, rodzin, grup i społeczności. Celem podejmowanych działań będzie nie tylko łagodzenie skutków trudnej sytuacji rodzin, ale także usuwanie przyczyn zaistniałej sytuacji oraz zapobieganie ich ponownemu powstaniu. Działania w zakresie pracy socjalnej będą polegały na udzieleniu pomocy wszystkim tym, którzy nie posiadają środków do godnej egzystencji człowieka.

Na pojęcie „godnej egzystencji człowieka” składa się pięć podstawowych składników:

1. egzystencja w sensie fizycznym – to dostęp do dóbr i usług niezbędnych dla zdrowia jednostki oraz zdrowia osób pozostających na jej utrzymaniu, zapewnienie

odpowiednich warunków życia (żywność, odzież, mieszkanie, bezpieczeństwo fizyczne);

2. egzystencja w sensie ekonomicznym – to posiadanie wystarczających środków materialnych;
3. egzystencja w sensie emocjonalnym – to poczucie szczęścia i dobrobytu w stopniu pozwalającym na uwolnienie jednostki z destrukcyjnych stanów emocjonalnych, które są przeszkodą w normalnym codziennym życiu i stwarzają zagrożenie dla zdrowia;
4. egzystencja w sensie politycznym – to posiadanie wystarczających możliwości i bezpieczeństwa politycznego, by zapewnić sobie i swoim bliskim szansę egzystencji w sensie fizycznym, ekonomicznym, emocjonalnym i społecznym;
5. egzystencja w sensie społecznym – to posiadanie zakresu umiejętności społecznych potrzeb do tworzenia stałych, harmonijnych i korzystnych interakcji z innymi osobami, unikanie naruszania praw innych ludzi, wnoszenie własnego wkładu w ciągłe stabilizowanie i podtrzymywanie ładu społecznego.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych służyć będzie jako podstawa określająca kierunki zamierzeń rozwojowych w sektorze pomocy społecznej, na terenie Gminy Goczałkowice – Zdrój w latach 2011-2020

Działania, które będą podejmowane w odpowiedzi na faktyczne potrzeby i problemy mieszkańców winny być realizowane na trzech poziomach:

- profilaktyki, czyli zapobieganiu powstawania niekorzystnych zjawisk jako działania o charakterze priorytetowym
- pomocy doraźnej (ratownictwo) czyli świadczeniu natychmiastowej pomocy w sytuacjach kryzysowych
- długotrwałych programów naprawczych zmierzających do rozwiązania lub przynajmniej zminimalizowania problemów społecznych i lokalnych.

I. Procedura tworzenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

1. Podstawa opracowania

Podstawę opracowania strategii stanowiły materiały źródłowe powstałe i zgromadzone w wyniku pracy pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej oraz materiały będące wynikiem badań różnych środowisk i grup społecznych. Realizacja zadań powstałych przed pomocą społeczną, zarówno na poziomie społeczności lokalnej, jak i na poziomie rodziny i jednostki, a także konieczność wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy, wymaga profesjonalnego i systemowego diagnozowania problemów społecznych w skali Gminy.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie Gminy Goczałkowice – Zdrój została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju, uzyskane w toku bieżącej jego działalności zwłaszcza w latach 2006-2010, dane uzyskane z Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Pszczynie, Komendy Powiatowej Policji w Pszczynie, oraz instytucji i organizacji współpracujących z Ośrodkiem Pomocy Społecznej Goczałkowice – Zdrój.

Przedmiotem diagnozy były problemy społeczne występujące na terenie Gminy Goczałkowice – Zdrój tj.: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, starość, bezdomność, bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, przemoc, które wymagają podejmowania wszechstronnych działań w celu przeciwdziałania sytuacjom krytycznym w życiu jednostki i zbiorowości, poprawy ich warunków bytowych, wyrównywania różnic społecznych oraz zapobiegania powstawaniu niekorzystnych zjawisk.

Przygotowane analityczne materiały źródłowe, niezbędne dla diagnozy sytuacji społecznej w Gminie Goczałkowice – Zdrój pozwoliły na wypracowanie kierunków strategicznych działań odniesionych do rzeczywistych problemów społeczności lokalnej i wskazanie skutecznych kierunków działań dla ich rozwiązania, a także ustalenie układu współpracy instytucjonalnej dla poszczególnych problemów społecznych. W oparciu o diagnozę sytuacji społecznej, została opracowana strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej na najbliższe lata, która jest rozwinięciem działań oraz założeń programowych realizowanych w sferze pomocy społecznej w Gminie Goczałkowice – Zdrój. Sukcesywnie w toku prac strategicznych następowało przeformułowanie roli i zadań Ośrodka Pomocy Społecznej, a także sposobów realizacji świadczeń pomocy. Dokonano zmian sposobu niesienia pomocy poprzez określenie nowego modelu nastawionego na wzmocnienie postaw aktywnych

oraz wspieranie osób i rodzin zgłaszających się z prośbą o pomoc w rozwiązywaniu problemów. Będzie to możliwe dzięki nastawieniu na rozwój różnego rodzaju usług Ośrodka Pomocy Społecznej Goczałkowice – Zdrój, w tym poradnictwa prawnego, psychologicznego i pedagogicznego, terapii i wszechstronnej pracy socjalnej świadczonych dla różnych grup, osób i rodzin objętych pomocą społeczną. Dokument jest syntezą wypracowanych kierunków strategicznych dla realizacji polityki społecznej Gminy Goczałkowice – Zdrój. W procesie monitoringu realizacji strategii, kierunki działania powinny być aktualizowane i dostosowane do zmieniającej się rzeczywistości i otoczenia społeczno – gospodarczego. Przyjęcie strategii stanowi proces otwierający długoterminowe planowanie polityki społecznej.

Strategia jest dokumentem stanowiącym podstawę do podejmowania długofalowych zintegrowanych działań rozwojowych w sferze społecznej oraz wdrażania rozwiązań w postaci programów lokalnych.

Cele i kierunki działań są zgodne ze wskazaniem innych dokumentów z obszaru polityki społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma na celu przyjęcie takiego kierunku działań w sferze polityki społecznej Gminy Goczałkowice – Zdrój, który pozwoli zminimalizować negatywne skutki zmian zachodzących w społeczeństwie.

2. Podstawy prawne

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 64 poz. 593 ze zm.) o pomocy społecznej do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia winna być ponadto osadzona w pozostałych aktach prawnych regulujących i odnoszących się do systemu pomocy społecznej w Polsce, a także w Unii Europejskiej.

- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 ze zm.)
- Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów z dnia 7 września 2007 (Dz.U. z 2009 r. Nr 1, poz. 7 ze zm.)
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (DZ. U. Nr 9, poz. 59 ze zm.)

- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994 Nr 111, poz. 535 ze zm.)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.)
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 ze zm.)
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 ze zm.)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 Nr 179, poz. 1485 ze zm.)
- Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69 poz. 415 ze zm.)
- Ustawa z dnia 29 grudnia 2005 r. o ustanowieniu wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (Dz. U. Nr 267 poz. 2259 ze zm.)

Strategia jest skorelowana z następującymi programami:

- a. Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015
- b. Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013
- c. Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015
- d. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2006-2016
- e. Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2011- 2016
- f. Strategia Rozwoju Powiatu Pszczyńskiego na lata 2007 - 2013
- g. Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020
- h. Narodowa Strategia Spójności na lata 2007 – 2013
- i. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Pszczyńskiego na lata 2007-2013
- j. Narodowa Strategia Integracji Społecznej
- k. Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2009-2015

Cele polityki pomocy społecznej i integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają również z celów w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei. Polska w pełni zaakceptowała ich zasadność, co zostało

oficjalnie potwierdzone poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich w marcu 2000 r. Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Narodowa Strategia Spójności na lata 2007-2013 to podstawowy dokument strategiczny w obszarze społeczno – gospodarczym. Nakreśla wizję Polski w 2015 roku, wskazując miejsce i rolę Polski w gospodarce Unii Europejskiej i gospodarce globalnej. Odnosi się do wyzwań związanych ze społeczeństwem informacyjnym, gospodarką opartą na wiedzy. Wskazuje na poziom życia polskich obywateli, który chcemy osiągnąć w stosunku do innych krajów Unii Europejskiej. Określa główne kierunki rozwoju społeczno – gospodarczego Polski na najbliższe lata i jakie warunki należy stworzyć, aby ten rozwój zapewnić. Określa też rolę administracji publicznej jako czynnika wspierającego rozwój kraju, efektywnie spełniającego usługową funkcję wobec obywateli.

Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 to podstawowy dokument strategiczny określający cele i priorytety polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat oraz warunki, które powinny też rozwój zapewnić. Strategia Rozwoju Kraju jest nadrzędnym, wieloletnim dokumentem strategicznym rozwoju społeczno – gospodarczego kraju, stanowiący punkt odniesienia zarówno do innych strategii i programów rządowych, jak i opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

3. Wykorzystane materiały, dokumentacje:

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goczałkowice – Zdrój została opracowana na podstawie dostępnych dokumentów, opracowań, informacji o charakterze analitycznym, diagnostycznym i strategicznym oraz na podstawie zebranych danych statystycznych na potrzeby niniejszej strategii. Szczegółowy wykaz wykorzystanych źródeł przedstawia poniższe zestawienie:

- Sprawozdania merytoryczne Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach - Zdroju na lata 2006-2010

- Sprawozdania finansowe Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju za lata 2006-2009
- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Goczałkowice – Zdrój na lata 2005-2010
- Gminny System programowy Opieki na Dzieckiem i Rodziną na lata 2006-2010
- Studium wykonalności dla inwestycji „Adaptacja infrastruktury Zabytkowego Parku Zdrojowego w Goczałkowicach – Zdroju na potrzeby aktywizacji jego unikatowej funkcji edukacyjno – przyrodniczej. Etap I” – grudzień 2010 - fragmenty
- Strona internetowa Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej
- Strona internetowa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego
- Strona internetowa Powiatowego Urzędu Pracy w Pszczynie
- Strona internetowa Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie
- Strona internetowa serwisu samorządowego PAP
- Strona internetowa Głównego Urzędu Statystycznego
- Strona internetowa Urzędu Gminy Goczałkowice – Zdrój

II Charakterystyka przestrzenno – demograficzna Gminy Goczałkowice – Zdrój

1. Charakterystyka miejscowości

Goczałkowice – Zdrój położone są w dolinie Wisły, kilometr od jej brzegów, na trasie Katowice – Bielsko – Biała (256 m n.p.m.). Gmina ta należy do województwa śląskiego, a usytuowana jest między Pszczyną, a Czechowicami – Dziedzicami w południowej części powiatu pszczyńskiego. Jest to miejscowość uzdrowiskowa posiadająca rozbudowany kompleks sanatoryjny.

Od południowego wschodu otaczają je pasma Beskidu, od północy rozległe Lasy Pszczyńskie i faliste płaskowzgórze, które osłania przed zimnymi wiatrami. Położenie jednego z największych sztucznych zbiorników wodnych o powierzchni 32 km² i licznych stawów rybnych wpływa łagodząco na lokalny klimat, który posiada cechy niskiej strefy podgórskiej o kojącym i w miarę tonizującym działaniu.

Gmina Goczałkowice- Zdrój sąsiaduje z gminami: Strumień, Chybie (powiat cieszyński), Czechowice – Dziedzice (powiat bielski), Pszczyna (powiat pszczyński). Według danych statystycznych obszar Gminy wynosi 4736 ha w tym 86,9 ha to lasy. Większą część terenu zajmuje Jezioro Goczałkowickie, które jest nie tylko źródłem wody pitnej, ale również miejscem wypoczynku i rekreacji. Gmina w 2010 r. (stan na 31.12.2010 r.) liczyła 6554 mieszkańców (3394 – kobiety, 3160 – mężczyźni). W 2010 r. urodziło się w Gminie 82 dzieci. Goczałkowice – Zdrój to jedna z najmniej zaludnionych gmin w powiecie (biorąc pod uwagę stosunek całej powierzchni łącznie z obszarami wodnymi do ilości mieszkańców gminy). Liczba mieszkańców na przestrzeni lat wzrasta i obrazuje się następująco:

Lata	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba mieszkańców w gminie	6.244	6.297	6.297	6.415	6.554

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

2. Migracja ludności

Istotnym elementem w analizie sytuacji demograficznej gminy Goczałkowice – Zdrój jest diagnoza sytuacji migracyjnej zarówno w skali kraju jak i w ruchu międzynarodowym.

Ruch naturalny (2006-2009) – gmina Goczałkowice – Zdrój

Lata	2006	2007	2008	2009
Urodzenia żywe				
Ogółem	63	63	57	64
Mężczyźni	37	32	29	43
Kobiety	26	31	28	21
Zgony ogółem				
Ogółem	58	42	53	51
Mężczyźni	27	26	27	27
Kobiety	31	16	26	24
Przyrost naturalny				
Ogółem	5	21	4	13
Mężczyźni	10	6	2	16
Kobiety	-5	15	2	-3

Źródło: Dane z Urzędu Statystyczne w Katowicach

3. Infrastruktura techniczna

a) Infrastruktura drogowa:

Na terenie gminy Goczałkowice – Zdrój występują następujące typy dróg:

- drogi krajowe – droga krajowa nr I
- drogi powiatowe – ulica Uzdrowska (odcinek dopuszczonych do ruchu kołowego), ulica Szkolna, ciąg ulic Jeziorna – Zdrojowa, ulica Dębowa, Zimowa i ul. Główna;
- drogi gminne stanowią około 32,5 km

Przez Gminę przebiega droga krajowa nr 1 łącząca:

- Katowice – Bielsko – Biała – Cieszyn
- Rybnik – Bielsko – Biała
- Oświęcim – Bielsko – Biała

b) Zaopatrzenie w wodę:

Źródłem zaopatrzenia w wodę jest Zbiornik Goczałkowicki. Gmina jest zwodociągowana – 98,6 % ludności (według danych Urzędu Statystycznego w Katowicach z 2009 r.) korzysta z instalacji wodociągowej. W latach 2003-2008 wymieniono łącznie 11.467,5 m sieci rur stalowych i żeliwnych na rury PE. Dokonano również wymiany 885 wodomierzy. Na terenie Gminy brak jest własnych ujęć wody na potrzeby własne i mieszkańców, dokonywany jest zakup wody z Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Inżynierii Komunalnej w Pszczynie sp. z o.o.

c) Odprowadzanie ścieków:

Na terenie gminy Goczałkowice – Zdrój funkcjonuje system kanalizacji sanitarnej i deszczowej. Obecnie długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Goczałkowice – Zdrój wynosi 92,1 km (w tym: 33,3 km stanowią przyłącza). Ścieki sanitarne kierowane są poprzez system kanalizacji grawitacyjnej oraz lokalnych pompowni ścieków do pompowni głównej, skąd wprowadzane są do kolektora głównego i dalej na oczyszczalnię ścieków w Czechowicach – Dziedzicach. Ilość ścieków sanitarnych odprowadzana z terenu Gminy Goczałkowice-Zdrój do oczyszczalni wynosi 938 m³/dobę.

d) Zaopatrzenie w gaz:

Właścicielem sieci gazowej średnio i niskoprężnej jest Zakład Gazowniczy w Zabrze. Dostępność do sieci jest powszechna.

e) Zaopatrzenie w ciepło:

Na terenie gminy Goczałkowice – Zdrój zlokalizowane są indywidualne kotłownie wykorzystujące jako nośniki energii: węgiel, gaz ziemny, olej opałowy lub sporadycznie źródła energii odnawialnej. Kotłownie te zaopatrują w ciepło zakłady, obiekty użyteczności publicznej, obiekty strefy usług oraz szklarnie, tunele foliowe i pieczarkarnie. W zabudowie jednorodzinnej do ogrzewania wykorzystuje się głównie kotły węglowe (sporadycznie gazowe), kominki opalane drewnem oraz systemy olejowe i elektryczne. Ten typ emitorów zaliczany jest do źródeł niskiej emisji.

Zgodnie z zapisami zawartymi w „Programie ograniczenia niskiej emisji poprzez wymianę kotłów centralnego ogrzewania na piece o wysokiej sprawności i emitujące do atmosfery bardzo mało szkodliwych związków chemicznych w gminie Goczałkowice –

Zdrój” w 2004 r. prowadzono system dotacji celowych do wymiany kotłów ekologicznych, które wyniosły 70%, lecz nie więcej niż 7 tys. zł na pojedyncze źródło ciepła.

Realizacja tego programu polegała na wymianie indywidualnych, starych węglowych jednostek kotłowych na kotły z paleniskiem retortowym lub gazowe. Program zakładał wymianę kotłów w budynkach wybudowanych przed 1992 r. Program zrealizowano w latach 2004-2007. Do programu zakwalifikowano 1100 gospodarstw domowych. W dniu 30 czerwca 2008 r. zakończono realizację programu – wymieniono łącznie 679 kotłów (co stanowi 62% kotłów zaplanowanych do wymiany).

f) Zaopatrzenie w energię:

Zasilanie odbiorców energii elektrycznej z terenu Gminy Goczałkowice – Zdroju odbywa się za pośrednictwem stacji transformatorowych, zlokalizowanych na terenie tzw. Głównych Punktów Zasilania.

Na obszarze gminy Goczałkowice – Zdrój są zlokalizowane:

- Główny Punkt Zasilania OGRODNICZA – napięcie 110/20/15/6 kV
- GPZ GO-CZA – napięcie: 110/20 kV

Należące do Górnośląskiego Zakładu Elektroenergetycznego S.A. w Gliwicach. Przez teren Gminy Goczałkowice – Zdrój przebiegają również napowietrzne linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV :

- Główny Punkt Zasilania Goczałkowice – GPZ Ogrodnicza (1-torowa)
- Główny Punkt Zasilania Goczałkowice – GPZ GO-CZA (1-torowa)
- Główny Punkt Zasilania Goczałkowice – Czechowice (1-torowa)
- Główny Punkt Zasilania Ogrodnicza – Łaziska (1-torowa)

należące do Górnośląskiego Zakładu Elektroenergetycznego S.A. w Gliwicach.

4. Infrastruktura społeczna :

a) Infrastruktura edukacyjna :

Gmina Goczałkowice – Zdrój jest organem prowadzącym dla 4 placówek, w tym :

- Publiczne Przedszkole nr 1
- Publiczne Przedszkole nr 2
- Szkoła Podstawowa nr 1
- Gimnazjum

- Ponadto w Gminie Goczałkowice – Zdrój działa niepubliczne przedszkole „Klub Maluszka”, a także Zespół Szkół Specjalnych przy Uzdrożeniu Goczałkowice – Zdrój Wojewódzkim Ośrodku Reumatologiczno – Rehabilitacyjnym.

b) Infrastruktura sportowa :

Na terenie gminy Goczałkowice – Zdrój działa Gminy Ośrodek Sportu i Rekreacji. Jest on jednostką organizacyjną Gminy Goczałkowice – Zdrój, nie posiadającą osobowości prawnej, działającą w formie jednostki budżetowej.

Na terenie Gminy znajduje się nowoczesna, klimatyzowana hala sportowa, wyposażona w tablicę świetlną i nagłośnienie.

Na Hali Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji istnieje możliwość uprawiania następujących dyscyplin sportowych:

- halowa piłka nożna na parkiecie lub sztucznej trawie
- piłka siatkowa na parkiecie lub teraflexie
- piłka ręczna
- piłka koszykowa
- unihokej
- tenis
- badminton
- Gmina dysponuje także:
  - boiskiem sportowym przy Szkole Podstawowej nr 1
  - boiskiem przy działającym Ludowym Klubem Sportowym
  - boiskiem do piłki plażowej znajdującym się przy Gminnym Ośrodku Kultury

Niewątpliwie dużą atrakcją jest Kryta Pływalnia. W pływalni znajduje się basen sportowy i rekreacyjny oraz zjeżdżalnia o długości 40 m. Dodatkowymi atrakcjami są siłownia, sauna, sklepik z artykułami pływackimi, szkółki pływackie oraz kawiarnia. Na piętrze znajduje się przeszklona galeria z widokiem na basen oraz trybuny i miejsca siedzące dla 200 widzów. Obiekt jest połączony z halą sportową i jest przystosowany dla osób niepełnosprawnych. Przy jego budowie zastosowano nowoczesne technologie pozyskiwania ciepła ze źródeł odnawialnych tj. kolektory słoneczne i pompy ciepła.

W Gminie Goczałkowice – Zdrój działa Ludowy Klub Sportowy LKS, w którym trenuje stale sześć drużyn sportowych. Drużyny biorą czynny udział w rozgrywkach ligowych.

c) Infrastruktura kulturalno – społeczna :

W Goczałkowicach – Zdroju działa Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna. Oferta Gminnego Ośrodka Kultury jest niezwykle różnorodna i obejmuje: cykliczne imprezy kulturalne, biesiady, wystawy, przeglądy, koncerty, festyny, konkursy, imprezy rekreacyjno – sportowe, wycieczki.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury działa:

- Zespół Folklorystyczny Goczałkowice;

W stałej ofercie Gminnego Ośrodka Kultury znajdują się m.in. zajęcia taneczne, muzyczne, teatralne, plastyczne, fotograficzne.

Gminna Biblioteka Publiczna w Goczałkowicach – Zdroju od 2001 roku jest samodzielną instytucją kultury.

Biblioteka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych ogółu społeczeństwa oraz upowszechnianiu wiedzy i rozwojowi kultury. Biblioteka i jej zbiory stanowią dobro narodowe i służą zachowaniu dziedzictwa narodowego oraz regionalnego. Biblioteka organizuje i zapewnia dostęp do zasobów dorobku i kultury polskiej oraz światowej. Spełniając swoje zadania statutowe Gminna Biblioteka Publiczna organizuje spotkania z autorami, lekcje biblioteczne oraz różnego rodzaju imprezy kulturalne np. akcja „Cała Polska czyta dzieciom”

W 2010 roku została oddana do użytku sala zaadaptowana na dział dziecięco – młodzieżowy. W bibliotece można bezpłatnie skorzystać z Internetu, usługi „Książka na telefon” oraz z porady przy tworzeniu różnego rodzaju pism m.in. CV, podanie, życiorys. Dodatkowo w siedzibie biblioteki odpłatnie dostępne jest ksero, fax. oraz usługa drukowania.

Na terenie Gminy Goczałkowice – Zdrój działa także związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów zrzeszających 160 członków mieszkańców Gminy. Związek organizuje szereg imprez kulturalnych tj. wycieczki, biesiady, wyjazdy do kina, operetki, wczasy. Członkowie mogą w aktywny sposób spędzać swój czas wolny, a także zintegrować się. Dla wielu członków jest to jedyna forma spędzenia czasu wolnego w gronie rówieśników.

d) Infrastruktura turystyczno – zabytkowa :

Gmina Goczałkowice – Zdrój to gmina uzdrowska, jedna z dwóch funkcjonujących w województwie śląskim. Największe ma tutaj znaczenie zabytkowe Uzdrowsko, które powstało w roku 1862 i do dziś zachowało swój niepowtarzalny charakter.

W Gminie znajduje się wiele bardzo, cennych obiektów zabytkowych, są to m. in. : dawny hotel z 1880 r. z neobarokowymi elewacjami, a obecnie siedziba administracji WÓRR, budynek w drewnianej konstrukcji muru pruskiego (to pawilon zdrojowy „WRZOS” z 1874 r.), budynek pijalni wód leczniczych z 1862 r. w stylu architektury parkowej, pawilon Spółki Brackiej „Górnik” wzniesiony w 1897 r. (obecnie swoją siedzibę mają tam Gminna Biblioteka Publiczna oraz Gminy Ośrodek Kultury), neogotycki kościół Św. Anny z 1882 r. oraz kaplica Matki Boskiej Uzdrawienia Chorych wzniesiona w 1866 r. w Zdroju, a także barokowy kościół Św. Jerzego z 1910 r.

Walory przyrodnicze i krajobrazowe oraz uzdrowiskowe Goczałkowice – Zdroju sprawiają, że jest to miejsce atrakcyjne dla wielu turystów. Przez teren Gminy biegną ścieżki rowerowe oraz dydaktyczne (obszar dawnej puszczy Pszczyńskiej). W Gminie funkcjonują pięć turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania wraz z kompleksem uzdrowiskowo - sanatoryjnym, w którym w 2009 r. udzielono 87 tysięcy noclegów.

Ogromne znaczenie dla Gminy Goczałkowice – Zdrój ma Zbiornik Goczałkowicki. Stwierdzono tutaj występowanie ponad 520 gatunków roślin (w tym 480 gatunki planktonowe) oraz ponad 200 gatunków ptaków, w zdecydowanej większości prawnie chronionych. Zbiornik ten jest jednym z najważniejszych miejsc występowania ptaków lęgowych i migrujących w południowej Polsce. Od 2004 r. cały obszar Zbiornika Goczałkowickiego wraz z sąsiednimi terenami został włączony do obszarów NATURA 2000 pn. „Dolina Górnej Wisły” i objęty specjalną ochroną ptaków. Zbiornik Goczałkowicki jako zbiornik wody pitnej jest wyłączony z masowej rekreacji, takiej jak kąpiel, czy sporty wodne, a wędkarstwo dopuszczone jest jedynie w ograniczonym zakresie w strefie brzegowej.

Od sierpnia 2006 r. istnieje możliwość korzystania z wypoczynkowej części Korony Zapory goczałkowickiej, która stanowi integralną część Zapory powstającej w latach 1950 – 1955 na rzece Wiśle. W ciągu dnia można swobodnie spacerować oraz odbywać wycieczki rowerowe, a także uprawiać sporty takie jak: jogging, north walking, jazda na łyżworolkach. Od 2010 r. po 20 latach przerwy istnieje możliwość żeglowania po części Zbiornika Goczałkowickiego, jednakże na chwilę obecną istnieje ograniczenie do 30 żaglówek jednocześnie.

e) Infrastruktura mieszkaniowa:

W 2009 r. w Gminie Goczałkowice – Zdrój oddano do użytkowania 35 mieszkań, wszystkie w budownictwie indywidualnym, niestety Gmina ciągle posiada deficyt w sferze mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego.

5. Otoczenie gospodarcze :

a) Główni pracodawcy, struktura i trendy:

Głównym źródłem utrzymania jest praca na umowę świadczona przez mieszkańców Gminy Goczałkowice – Zdrój w obszarach: ochrony zdrowia i górnictwa. W Gminie Goczałkowice – Zdrój jednak dominują małe i średnie przedsiębiorstwa. Gmina jest miejscowością, gdzie duże znaczenie pełni nadal rolnictwo w tym gospodarstwa ogrodnicze i produkcja kwiatów i warzyw na cele handlowe oraz konsumpcyjne.

Głównymi pracodawcami Gminy Goczałkowice – Zdrój są:

- Wojewódzki Ośrodek Reumatologiczno – Rehabilitacyjny
- Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów Zakład Produkcji Wody
- Linde Gaz Polska sp. Z.o.o.
- Zespół Sanatoryjno-Szpitalny Rehabilitacji Narządu Ruchu "Gwarek"

Powyższe zakłady pracy zatrudniają nie tylko mieszkańców Goczałkowic – Zdroju, ale także stanowią bazę zatrudnienia dla mieszkańców powiatu pszczyńskiego i innych obszarów.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2009 r. liczba zarejestrowanych jednostek w aktualnej strukturze podmiotów gospodarczych gminy wyniosła 712 podmiotów w tym:

- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 15 podmiotów
- przemysł oraz budownictwo – 223 podmiotów
- usługi – 474 podmiotów

Strukturę podmiotów gospodarki zarejestrowanych w rejestrze REGON w podziale na strukturę sektorów własnościowych przedstawia poniższa tabela.

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własnościowych w 2009 r.

Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własnościowych w Gminie Goczałkowice – Zdrój		
Sektor publiczny		
Ogółem		17
Sektor prywatny		
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	Jedn. Gosp.	695
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	Jedn. Gosp.	602
Spółki handlowe	Jedn. Gosp.	29
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	Jedn. Gosp.	4
Fundacje	Jedn. Gosp.	1
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	Jedn. Gosp.	1

6. Potencjał obszaru

Goczałkowice – Zdrój charakteryzują się dużą różnorodnością krajobrazową. Na jej terenie, w otoczeniu bogatej przyrody i lasów stanowiących fragment dawnej Puszczy Pszczyńskiej, znajdują się liczne stawy rybne i rekreacyjne oraz jeden z największych w Polsce sztuczny zbiornik retencyjny – „Jezioro Goczałkowickie”.

Od 1862 r. na bazie miejscowych złóż borowiny i solanki, uzdrowisko specjalizuje się w leczeniu schorzeń reumatycznych, stanów pourazowych, chorób naczyń obwodowych, niektórych schorzeń układu nerwowego, a także rehabilitacji osób z cukrzycą oraz chorobą nowotworową. Odkryte źródła solanki jodobromowej na terenie Gminy Goczałkowice – Zdrój przyczyniły się do rozkwitu i rozwoju uzdrowiska, które jest największym atutem Gminy.

Dużą atrakcją jest możliwość rowerowych wojaży. Ścieżki prowadzą przez obszary leśne – Bór I i II, nad Jezioro lub wałami Wisły do pałacyku w sąsiednich Rudołtowicach i zostały włączone w system tzw. Zielonych szlaków na Śląsku. Dla amatorów sportu i aktywnych form wypoczynku stworzono doskonałe warunki: nowoczesną, wielofunkcyjną, pełnowymiarową halę sportową, basen.

7. Podsumowanie otoczenia społeczno – gospodarczego Gminy Goczałkowic – Zdroju

Gmina Goczałkowice – Zdrój charakteryzuje się wielkim potencjałem w zakresie możliwości rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego. Znajdujące się na obszarze Gminy atrakcyjne tereny, walory krajobrazowe, przyrodnicze i klimatyczne oraz zasoby mineralne sprawiają, że w Gminie istnieją niespożyte możliwości organizowania działalności usługowej, rzemieślniczej, turystycznej oraz agroturystycznej.

W zakresie diagnozowania sytuacji w sferze społecznej należy jednak mieć na uwadze najpoważniejsze problemy w tym zakresie, wynikające w szczególności z trudnej sytuacji gospodarstw rolnych. O wartości Gminy uzdrowskiej i możliwości rozwijania tej funkcji świadczy jakość środowiska, wyrażające się wielkością terenów otwartych i biologicznie czynnych. O możliwości rozwoju usług uzdrowskich przesądza bliskość wielkich ośrodków miejskich, wzmocniona dobrą komunikacją.

III. Instytucje i organizacje zajmujące się pomocą społeczną działające na terenie Gminy:

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju

Ośrodek Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju działa od 1992 r. i realizuje zadania z zakresu pomocy osobom i rodzinom w celu przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Ośrodek realizuje zadania pomocy społecznej o charakterze własnym i obowiązkowym.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy :

- Sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej;
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych ;
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- Przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego;
- Opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny;
- Praca socjalna;
- Organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- Tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
- Dożywianie dzieci;
- Sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- Kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;

- Sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- Utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
- Udzielenie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- Pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- Przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- Opłacanie składek na ubezpieczenia zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniu opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych ;

Do zadań własnych gminy należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należą:

- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłuską żywnościową lub ekologiczną;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki;

W szczególności zadania realizowane są poprzez tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, w tym poprzez rozbudowę niezbędnej infrastruktury socjalnej, diagnozę, analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, przyznawane i wypłacane przewidzianych ustawą świadczeń, pobudzenie społecznej aktywności w zaspokojeniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin, pracę socjalną rozumianą jako działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Zadaniem Ośrodka jest:

- koordynacja całości działań,
- współpraca z innymi podmiotami publicznymi,
- rozpoznawanie środowiska,
- przyznawanie prawa do świadczeń rodzinnych oraz funduszu alimentacyjnego,
- przeprowadzanie wywiadów środowiskowych zleczanych przez inne jednostki pomocy społecznej,
- sporządzanie opinii na potrzeby Urzędu Gminy oraz innych jednostek wchodzących w strukturę Urzędu Gminy Goczałkowice – Zdrój,
- organizowanie i administrowanie prac społeczno użytecznych na terenie Gminy Goczałkowice – Zdrój,
- opracowywanie i realizowanie projektów unijnych na rzecz osób wykluczonych społecznie.

2. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przez Wójta Gminy Goczałkowice – Zdrój

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powołana została na podstawie art. 4¹ ust. 3 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2002 r. nr 147 poz. 1231 ze zm.). Do głównych zadań realizowanych przez komisję należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, przemocy domowej oraz narkomanii.

Zadania programu :

- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- Udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży;
- Ustalenie szczegółowych zasad wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych oraz kontrolę przestrzegania zasad obrotu tymi napojami;
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;

3. Służba zdrowia

W Gminie Goczałkowice – Zdrój funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej HELIOS-MED oraz inne zakłady opieki zdrowotnej, prywatne gabinety specjalistyczne oraz poradnie specjalistyczne świadczące usługi dla ludności w zakresie opieki zdrowotnej. Z NFZ umowę ma podpisanych dwóch lekarzy medycyny rodzinnej oraz lekarz rodzinny pediatra, pielęgniarka środowiskowa oraz położna.

Ponadto w Goczałkowicach – Zdroju funkcjonują trzy apteki oraz gabinety stomatologiczne. Pielęgniarka szkolna natomiast pełni dyżury w dane dni tygodnia w poszczególnych szkołach na terenie Gminy. Lecznictwo szpitalne, inspekcja sanitarna znajdują się w Pszczynie.

Na terenie gminy Goczałkowice – Zdrój znajdują się dwa zakłady lecznictwa uzdrowiskowego: Wojewódzki Ośrodek Reumatologiczno – Rehabilitacyjny oraz Zespół

Sanatoryjno-Szpitalny Rehabilitacji Narządu Ruchu "Gwarek", gdzie leczone są schorzenia reumatologiczne, narządów ruchu, ginekologiczne. W kompleksie sanatoryjnym dostęp do rehabilitacji oprócz kuracjuszy w ramach opieki ambulatoryjnej mają także mieszkańcy Gminy Goczałkowice – Zdrój.

4. Działalność stowarzyszeń na terenie Gminy :

1) Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Katowickiej, Koło przy Parafii św. Jerzego w Goczałkowicach – Zdroju.

Działalność stowarzyszenia to przede wszystkim organizowanie imprez charytatywnych, z których dochód przeznaczany jest na sponsorowanie między innymi stypendiów dla uczniów i studentów w ramach Funduszu Stypendialnego, rodziny najuboższych w postaci paczek mikołajowych. Stowarzyszenie zajmuje się także organizowaniem już od 1996 r. kolonii letnich dla dzieci i młodzieży. W ramach swojej działalności Stowarzyszenie prowadziło także Świetlicę Środowiskową dla dzieci z rodzin dotkniętych dysfunkcjami społecznymi.

2) Ochotnicza Straż Pożarna

Ochotnicza Straż Pożarna W Goczałkowicach – Zdroju jest jedyną jednostką straży pożarnej na terenie Gminy Goczałkowice – Zdrój. Istnieje już 173 lata. Obecnie OSP Goczałkowice – Zdrój posiada 72 członków, w tym drużynę pożarniczą i drużynę młodzieżową. OSP Goczałkowice – Zdrój uczestniczy w różnych zdarzeniach, m.in.: pompowania w trakcie powodzi bądź podlewania gospodarstw, w pożarach i innych sytuacjach zagrażających mieszkańcom. Obszarem chronionym przez Ochotniczą Straż Pożarną Goczałkowice – Zdrój jest Gmina Goczałkowice – Zdrój oraz jako wsparcie Państwowej Straży Pożarnej, także Powiat Pszczyński. Część terenu Gminy znajduje się na obszarze Natura 2000. Obszarem chronionym jest także zbiornik wody pitnej Goczałkowice.

Sprzęt Ochotniczej Straży Pożarnej Goczałkowice – Zdrój to dwa wozy bojowe, agregat prądotwórczy, 2 piły spalinowe i 6 pomp spalinowych do wody i szlamu. Ze względu na zagrożenie powodziowe i dużą ilość zbiorników wodnych na zabezpieczanym terenie na wyposażeniu Ochotniczej Straży Pożarnej Goczałkowice – Zdrój znajdują się dwie łodzie motorowe z silnikami spalinowymi.

3) Ludowy Klub Sportowy w Goczałkowicach – Zdroju działa od 1960 r. Na obiektach Ludowego Klubu Sportowego organizowano wiele imprez o charakterze lokalnym i powiatowym, a dochody z nich uzyskiwane przeznaczano na rozwój sportu we wsi. Ludowy Klub Sportowy nadal rozwija swoją działalność dokonuje remontu boiska, remontuje korty tenisowe oraz zmodernizowano plac zabaw. Zostały także zmodernizowane ławki dla kibiców i sympatyków sportu. Boisko Ludowego Klubu Sportowego posiada wymiary 110 x 65m oraz boiska boczne umożliwiając organizację meczy oraz turniejów.

4) Towarzystwo Społeczno –Gospodarcze „Inicjatywa”

Towarzystwo Społeczno – Gospodarcze „Inicjatywa” z siedzibą w Goczałkowicach – Zdroju, które powstało z myślą o problemach współczesnego człowieka związanych z pracą, bezrobociem i warunkami egzystencji, jako organizacja wspierająca lokalne inicjatywy gospodarcze, promują rodzinne podmioty oraz miejscowość Goczałkowice – Zdrój. Towarzystwo skupia ludzi różnych zawodów, w różnym wieku, których wspólną cechą jest:

- Chęć działania
- Pozytywne nastawienie do pracy społecznej
- Zainteresowanie problematyką społeczno – gospodarczą
- Perspektywiczne spojrzenie na Gminę

Cele towarzystwa to:

- Inicjowanie przedsięwzięć na rzecz pełniejszego wykorzystania lokalnych możliwości usługowych i produkcyjnych;
- Upowszechnienie dobrych przykładów;
- Inicjowanie i wspieranie wszelkich przedsięwzięć inwestycyjnych, gospodarczych i społecznych (oświata, zdrowie, bezpieczeństwo, pomoc, społeczna) zmierzających do poprawy warunków życia w Gminie;
- Promocja podmiotów gospodarczych, Gminy i regionu;

Towarzystwo Społeczno –Gospodarcze „Inicjatywa” organizuje cykliczne imprezy promujące gminę i jej walory turystyczne i rekreacyjne, tj.:

- Zorganizowano wiele cyklicznych imprez promujących Goczałkowice - Zdrój, walory turystyczne i rekreacyjne gminy oraz regionu, takich jak: Jarmark Goczałkowicki, Hubertus, Wystawa Łowiecka, Majówka
- Towarzystwo jest także organizatorem młodzieżowych obozów językowych (2005 na Węgrzech i 2006 na Słowacji), kuligu, konnych przejażdżek bryczką po

Uzdrowisku, szkoleń, spotkań, a także konkursem o tematyce ekologicznej dla dzieci i młodzieży

5) Komitet Obywatelski „SOLIDARNOŚĆ” Mieszkańców Goczałkowic – Zdroju

Do programu Stowarzyszenia należy między innymi :

- Tworzenie klimatu i inspirowanie działań na rzecz rozwoju samorządności terytorialnej;
- Ochrona środowiska naturalnego i zdrowia mieszkańców Goczałkowic – Zdroju;
- Rozwój kultury i oświaty;
- Współpraca ze związkami twórczymi;
- Przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej;
- Współpraca z innymi organizacjami i instytucjami;

5) Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło w Goczałkowicach – Zdroju.

Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów jest niezależną, samodzielną w pełni suwerenną organizacją działającą społecznie i nie jest włączona w struktury jakiegokolwiek innej organizacji społecznej bądź zawodowej, lokalnej lub ogólnokrajowej. Zrzesza emerytów dla poprawy ich warunków socjalno bytowych, uczestniczy w życiu społecznym przez współdziałanie z organami władzy i administracji. Organizuje życie kulturalne swych członków, działa na rzecz integracji i organizacji wolnego czasu. Goczałkowickie Koło zrzesza na dzień 31.12.2010r. w liczbie 152 członków. Członkiem koła może być osoba mająca prawo do pobierania emerytury lub renty albo uznana przez właściwy organ za inwalidę.

Koło działa od 01.07.2009 r., ma wsparcie ze strony władz gminy i dyrektora Gminnego Ośrodka Kultury. Każdego roku organizuje około 16 imprez w formie wycieczek rowerowych, pielgrzymek, wycieczek krajowych i zagranicznych, wczasów krajowych, biesiad i spotkań opłatkowych a także wyjazdów do teatru, operetki, kina. Z tej formy spędzania wolnego czasu skorzystało w roku 2010 prawie 650 osób.

6) Koło Gospodyń Wiejskich w Goczałkowicach – Zdroju zrzesza 50 członków. Spotkania odbywają się jeden raz w miesiącu. Członkinie organizują sobie Dzień Kobiet. Biorą udział także w konkursie kulinarnym na szczeblu powiatowym. Swoimi występami folklorystycznymi umilają imprezy kulturalne odbywające się na terenie Gminy takie jak: Dożynki i Dni Goczałkowic.

7) W ramach programu współpracy z organizacjami pozarządowymi Gmina wspiera zadania realizowane przez Stowarzyszenia, które mają siedzibę na terenie Pszczyny, ale prowadzą także działania na rzecz mieszkańców Goczałkowic – Zdroju

a) Hospicjum Św. Ojca Pio

b) Caritas Archidiecezji Katowickiej

c) Ośrodek Matka Boska Różańcowa

d) Polskie Stowarzyszenia na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Dzienny Ośrodek Rehabilitacyjno Edukacyjno Wychowawczy w Pszczynie

e) Specjalny Ośrodek Edukacyjno Leczniczo Rehabilitacyjny dla Dzieci Niewidomych i Niedowidzących w Rudołtowicach.

IV. Problemy społeczne – ujęcie ogólne

1. Główne problemy organizacji pomocy społecznej w Gminie Goczałkowice – Zdrój

Główne problemy występujące w sferze organizacji systemu pomocy społecznej w gminie Goczałkowice – Zdrój to :

1. Niewystarczająca ilość projektów systemowych dotyczących rozwiązywania problemów i negatywnych zjawisk społecznych;
2. Utrwalony model kulturowy i wychowawczy nie promujący postaw aktywnych wśród społeczności lokalnej;
3. Stereotypy zwłaszcza dotyczące problemów społecznych funkcjonujące w społeczeństwie, oraz nierówność szans pod względem płci;
4. Niewielka liczba liderów społecznych inicjujących działania na szczeblu gminnym i samorządowym;
5. Zwiększanie liczby osób długotrwale bezrobotnych i pogarszanie się sytuacji materialnej części społeczeństwa w związku z nasilającym się zjawiskiem rozwarstwienia i pauperyzacji społeczeństwa, oraz z likwidacją zakładów pracy na terenie Powiatu;
6. Brak sieci infrastruktury socjalnej oraz brak powszechności zatrudnienia socjalnego;

2. Grupy docelowe wymagające wsparcia w ramach pomocy społecznej

Proces rozwiązywania problemów społecznych nie może odbywać się bez udziału lokalnej społeczności. Oznacza to konieczność partnerstwa sektora publicznego ze społeczeństwem, a w ich ramach inicjowanie i podejmowanie społecznego dialogu. Jednym z rezultatów tak podejmowanego procesu integracji społecznej, jest identyfikacja grup społecznych wymagających wsparcia w ramach pomocy społecznej. W gminie Goczałkowice – Zdrój są to:

- a) Osoby długotrwale bezrobotne, zwłaszcza osoby z rodzin dotkniętych podwójnym bezrobociem, bez prawa do zasiłku, oraz kobiety w wieku 25-34 lat, należy podjąć działania zmierzające do ponownego włączenia ich w życie gminy, a zwłaszcza przywrócenia na rynek pracy, ze zwróceniem uwagi na równość szans pod względem płci.

- b) Osoby starsze – zwłaszcza w wieku sędziwym, osoby samotne, szczególnie narażone na marginalizację i wykluczenie społeczne – należy podjąć działania zmierzające do zmiany wizerunku człowieka starego jako jednostki czynnej społecznie oraz poszerzyć formy wsparcia środowiskowego poprzez wprowadzanie wolontariatu oraz usług sąsiedzkich.
- c) Osoby niepełnosprawne i chore psychicznie – na terenie gminy należy przeciwdziałać wykluczeniu i marginalizacji społecznej poprzez włączanie niepełnosprawnych w życie społeczno – gospodarcze gminy oraz poszerzanie różnych form wsparcia środowiskowego i ofert pomocy i konsultacji psychologicznych i psychiatrycznych.
- d) Osoby uzależnione oraz współuzależnione od alkoholu i środków psychoaktywnych – konieczne jest rozwijanie programów profilaktycznych oraz terapii dla osób i rodzin osób uzależnionych oraz podniesienie świadomości członków rodziny dot. problemu współuzależnienia oraz jego negatywnych skutków, a także współpraca i zawieranie porozumień z placówkami zajmującymi się leczeniem i terapią.
- e) Dzieci i młodzież z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz marginalizacją ze szczególnym uwzględnieniem rodzin dysfunkcyjnych – należy wdrażać nowe projekty i programy z zakresu terapii i psychiatrii oraz profilaktyki środowiskowej lub kierować tę grupę do korzystania z zasobów grup wsparcia w ramach infrastruktury powiatowej.

3. Identyfikacja podstawowych problemów społecznych

W toku konsultacji społecznych oraz wieloletnich obserwacji pracowników socjalnych dokonano identyfikacji podstawowych problemów społecznych w Goczałkowicach – Zdroju i stwierdzono, że są to:

- Dość wysoka stopa bezrobocia, w tym długotrwałego bezrobocia i jego niekorzystna struktura, a także likwidacja zakładów pracy na terenie powiatu pszczyńskiego;
- Brak odpowiednich kwalifikacji zawodowych ludności i ich niedostosowanie do zmieniających się wymogów rynku pracy (brak chęci do przekwalifikowywania się);
- Ubóstwo osób stanowiących klientelę Ośrodka Pomocy Społecznej Goczałkowice – Zdrój, w tym niski poziom życia rodzin rolniczych;

- Odływ ludności do miast oraz za granicę, zwłaszcza w obrębie grup najlepiej wykształconych;
- Niekorzystne zmiany struktury demograficznej (starzenie się ludności);
- Niewystarczająca aktywność lokalnej społeczności;
- Brak zaplecza socjalnego na terenie Gminy Goczałkowice – Zdrój (brak jadłodajni dla osób dorosłych, środowiskowego domu samopomocy, świetlicy środowiskowej o szerokim spektrum działania, Klubu Integracji Społecznej, Centrum Integracji Społecznej, mieszkania chronionego, noclegowni).

V. Problemy społeczne w perspektywie Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju

1. Kwestia osób bezrobotnych ze szczególnym uwzględnieniem osób długotrwale pozostających poza rynkiem pracy

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu rodzin stale się obniża, z czym związany jest fakt rozszerzania się obszaru dysfunkcjonalności społecznej.

Bezrobotnym zgodnie z definicją ustawową jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu pracy. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci :

- Dezintegracji rodziny;
- Zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny;
- Zwiększenia ryzyka zaistnienia dysfunkcjonalności życia społecznego;

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy , jak zauważają pracownicy socjalni, jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Mniej widoczne, lecz nie mniej zagrażające spójności rodziny są skutki psychologiczne. Bezrobocie powoduje bowiem zmianę w sytuacji społecznej i emocjonalnej całej rodziny, zarówno dorosłych, jak i dzieci. Częstym zjawiskiem jest izolacja społeczna – ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny bezrobotnego zarówno ze znajomymi jak i z dalszą rodziną. Bezrobocie wpływa także niekorzystnie na układ stosunków wewnątrzrodzinnych, przy czym okazuje się, że bezrobocie mężczyzn ma znacznie bardziej negatywne skutki dla rodziny, niż bezrobocie kobiet. Bezrobotny

mężczyzna doświadcza obniżenia swojej pozycji w rodzinie, utraty autorytetu i silnej frustracji, które często powodują sięganie po alkohol.

Duża liczba osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych świadczeniobiorców pomocy społecznej łączy się ze wzrostem zadań i wydatków oraz koniecznością dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Podstawowe znaczenie w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia ma praca socjalna oraz działania środowiskowe dotyczące aktywizacji osób bezrobotnych. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie, jak również technika kontraktu socjalnego, która pozwala na to, by udzielana pomoc uzależniona była od zaangażowania bezrobotnego, a także stymulowała aktywność osoby bezrobotnej i jego rodziny.

Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Goczałkowice – Zdrój zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pszczynie wyniosła na dzień 31.12.2010 r. 153 osoby. Z prawem do zasiłku na 31.12.2010 r. pozostawały 32 osoby bezrobotne. Największą grupę wśród zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pszczynie bezrobotnych mieszkańców Goczałkowic – Zdroju stanowią osoby bez wykształcenia średniego tj. 34 osoby, a także osoby bez kwalifikacji zawodowych i bez doświadczenia zawodowego to 24 osoby w każdej z kategorii.

Bezrobocie jest jednym z przesłanek do ubiegania się o przyznanie pomocy społecznej, wymienionej w art. 7 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku. W 2010 r. w Ośrodku Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju z powodu bezrobocia pomocą społeczną objętych było 74 rodzin, w tym 233 osoby w rodzinie.

Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w latach 2006 – 2010, gdzie główną przesłanką do udzielenia pomocy było bezrobocie w rodzinie.

Stan na 31.12.2010	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba rodzin	110	84	37	52	74
Liczba os. w rodzinach	293	302	128	171	233

Źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju

Nie ulega także żadnej wątpliwości fakt, iż bezrobotni podejmują prace „dorywcze”, często „na czarno”. Okres zatrudnienia zwykle wynosi wtedy od kilku do kilkunastu dni.

Zgodnie z dość powszechnymi odczuciami społecznymi największy nielegalny rynek pracy oferuje na naszym terenie sfera prac budowlanych i remontowych, ogrodnictwo, rolnictwo, a także opieka nad dziećmi (często także źródłem pozyskiwania środków na utrzymanie jest „zbieractwo” surowców wtórnych). Należy przyjąć, że prace „na czarno” uzyskuje się w pierwszej kolejności dzięki własnej inicjatywie i zaradności, a dopiero w drugiej – za pośrednictwem znajomych.

2. Osoby w wieku podeszłym i sędziwym

Jednym z celów polityki społecznej realizowanych przez Gminę Goczałkowice – Zdrój jest ułatwienie funkcjonowania w środowisku lokalnym seniorów. Z danych demograficznych wynika, że społeczeństwo naszej Gminy starzeje się, a proces ten będzie się nasilać.

Stan na 31.12.2010	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba seniorów	816	895	917	Brak danych	911	888
% ilość seniorów w stosunku do ilości mieszkańców	12,99%	14,21%	14,46 %	Brak danych	14,11 %	13,55 %

Bezwzględne zwiększanie się zbiorowości ludności III wieku nastąpiło na przełomie lat 2005/2006, kiedy to w roku 2005 % ilości seniorów w stosunku do liczby mieszkańców gminy wyniósł 12,95 %, a w roku 2006 wzrósł do 14,21 %. W latach kolejnych widzimy, że różnice w liczbie seniorów nie były już takie duże.

Osoby starsze borykają się na co dzień z szeregiem problemów, do których głównie zaliczają się problemy zdrowotne, ekonomiczne, mieszkaniowe, rodzinne, adaptacyjne, czy też emocjonalne. Źródła problemów najstarszej grupy wiekowej tkwią przede wszystkim w procesach fizycznych, psychicznych i społecznych właściwościach starości oraz obniżaniu się zdolności przystosowawczych i zmianie ról społecznych. Ponadto warto podkreślić, iż problemy osób w wieku sędziwym zamieszkującym małe gminy oraz tereny wiejskie potęgują się, ponieważ brakuje tam odpowiedniej infrastruktury socjalnej, lokalnej oraz

kulturalnej, ułatwiających niwelowanie typowych problemów związanych ze starością jako fazą życia.

Aby zminimalizować problemy osób w podeszłym wieku należy ograniczyć marginalizację i wykluczenie tej kategorii mieszkańców z życia społecznego, a także zwrócić uwagę na pomoc, wsparcie i aktywizację właśnie tych jednostek. Dlatego na terenie naszej Gminy podejmowane są działania na rzecz tej grupy społecznej.

Osoby starsze mogą liczyć na pomoc w Ośrodku Pomocy Społecznej. Instytucja ta zapewnia osobom samotnym, chorym przewlekle, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, a nie wymagają całodobowej opieki. Taka forma pomocy pozwala pozostać osobie starszej w jej naturalnym środowisku. Obecnie na terenie Gminy świadczone są usługi opiekuńcze dla czterech osób.

Nierzadko zdarza się, że z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej korzystają osoby pobierające świadczenia w postaci emerytury bądź renty. Liczba takich osób w latach 2006-2010 przedstawia się następująco :

Stan na 31.12.2010	2006	2007	2008	2009	2010
Rodziny emerytów i rencistów objęte pomocą OPS	59	53	61	76	57

Źródło: Dane z Ośrodka Pomocy Społecznej Goczałkowice – Zdrój

Emeryci i ich rodziny korzystają ze świadczeń Ośrodka w formie zasiłków celowych, okresowych, pracy socjalnej oraz paczek żywnościowych.

W celu uczczenia i wyrażenia szacunku dla najstarszych mieszkańców naszej społeczności co roku w jesienne popołudnie organizowany jest Dzień Seniora. Zaproszenia na tą imprezę kierowane są do osób, które ukończyły 75 lat. Seniorzy w naszej gminie pomimo swojego wieku są młodzi duchem, dlatego impreza ta cieszy się ogromnym powodzeniem, gdyż co roku liczba spodziewanych gości szacowana jest na około 300 osób. To spotkanie jest okazją do przemyśleń nad wartościami takimi jak życie, rodzina, czy zdrowie. To okazja do zadumy nad naszym przemijaniem. Władze Gminy wraz z Gminnym Ośrodkiem Kultury poprzez organizację tego święta chcą podziękować seniorom, wyrazić uznanie i wdzięczność za ich obecność, przeżyte lata i doświadczenie, którym mogą dzielić się z młodszym pokoleniem.

Jeszcze jednym przykładem wyrazów szacunku dla osób starszych jest organizowany od lat Jubileusz Pożycia Małżeńskiego. Jest to dzień, w którym świętują pary pożycie 50, 55 i 60 lat małżeństwa. Podczas imprezy jubilaci otrzymują medale, kwiaty upominki za długoletnie pożycie. Jubilaci mają także możliwość spotkania się ze swoimi rówieśnikami oraz wspólnego podsumowania swoich lat pożycia małżeńskiego, wymiany spostrzeżeń i doświadczeń.

W czasach, kiedy młodzi ludzie coraz częściej podejmują decyzję o rozwodzie, separacji, tego typu działania podejmowane przez Gminę w kierunku osób starszych pokazują, jak ważne dla społeczności lokalnej jest doświadczenie i „przepis” na szczęśliwe i długie życie we dwoje.

3. Kwestia osób niepełnosprawnych oraz przewlekle chorych

Problem niepełnosprawności istniał od zawsze. Kulturę i serce narodu, od niepamiętnych czasów, oceniano po stosunku danej społeczności do osób starych, chorych i niepełnosprawnych.

Za osoby niepełnosprawne uznaje się, zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych osoby, dotknięte trwałą lub okresową niezdolnością do pełnienia ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Osoby niepełnosprawne napotykają na liczne przeszkody związane z samodzielnym funkcjonowaniem. Są to problemy spotykane w życiu codziennym, rodzinie, pracy, urzędach, na ulicy, przybierające postać barier : architektonicznych, psychicznych, materialnych, prawnych czy społecznych. Od stopnia niepełnosprawności zależy czy osoba niepełnosprawna osiągnie odpowiednie wykształcenie, uzyska zatrudnienie, zapewni sobie materialne warunki życia, dostęp infrastruktury medycznej i rehabilitacyjnej, do systemu edukacji i kultury.

Na podobne problemy napotykają osoby długotrwale chore, które w okresie choroby mają ograniczone możliwości wypełnienia swoich ról społecznych, a nawet rodzinnych. Problem osób niepełnosprawnych w naszej Gminie jest bliski zarówno pracownikom samorządowym jak i społeczności lokalnej. Wiedzę na temat niepełnosprawności oraz działania integrujące środowisko lokalne z osobami niepełnosprawnymi propagują instytucje znajdujące się na terenie powiatu pszczyńskiego, tj. Ośrodek Matka Boska Różańcowa w Starej Wsi oraz Środowiskowy Dom Samopomocy w Woli, Środowiskowy

Dom Samopomocy w Pszczynie, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Pszczynie, Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Pszczynie, Hospicjum Św. Ojca Pio w Pszczynie oraz Specjalny Ośrodek Edukacyjno Leczniczo Rehabilitacyjny dla Dzieci Niewidomych i Niedowidzących Rudoltowice.

Niepełnosprawność oraz długotrwała choroba znajdują się w katalogu przesłanek do udzielenia pomocy społecznej, zgodnie z art. 7 pkt. 5 i 6 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Tylko w 2010 r. z pomocy społecznej skorzystało:

- 1) z powodu niepełnosprawności - 57 rodzin, w tym 126 osoby w rodzinach
- 2) z powodu długotrwałej choroby – 132 rodziny w tym 370 osób w rodzinach.

Liczba rodzin i osób korzystający z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w latach 2006-2010

Stan na dzień 31.12.2010	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba rodzin	72	72	56	75	57
Liczba os. w rodzinach	182	171	132	181	126

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju

Liczba rodzin i osób korzystający z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej choroby w latach 2006-2010

Stan na dzień 31.12.2010	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba rodzin	125	119	115	123	132
Liczba os. w rodzinach	371	335	325	346	370

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju

Szczególną formą pomocy finansowej dla osób niepełnosprawnych jest zasiłek stały przyznawany w oparciu o art. 37 ust. 1 i 2 cytowanej ustawy, który przyznawany jest pełnoletniej osobie samotnej lub pełnoletniej osobie w rodzinie, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód , jak również dochód

na osobę w rodzinie jest niższy niż kryterium dochodowe osoby samotnej lub niższy niż kryterium dochodowe rodziny.

Liczba zasiłkobiorców oraz liczba osób w rodzinach korzystających z zasiłku stałego w latach 2006-2010

Stan na dzień 31.12.2010	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba rodzin	9	10	9	7	9
Liczba os. w rodzinach	15	13	11	7	9

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju

Mówiąc o osobach niepełnosprawnych strategia odwołuje się do osób posiadających orzeczony stopień niepełnosprawności przez Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, lekarza orzecznika ZUS jak również inne osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi.

Problemem osób niepełnosprawnych są trudności w uczestniczeniu w życiu społecznym, zawodowym, kulturalnym, edukacyjnym. Często w grupie tych osób dominuje niższe niż średnie wykształcenie co wynika ze zmniejszonych szans tych osób na kontynuowanie nauki z powodu barier architektonicznych i komunikacyjnych, niewystarczającego wyposażenia w sprzęt rehabilitacyjny i pomoce dydaktyczne, a w przypadku osób z zaburzeniami psychicznymi – z istoty tych zaburzeń.

Niepokojącym jest także fakt, że tylko niewielki odsetek osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych należy do organizacji, stowarzyszeń działających na ich rzecz. Ośrodek Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju nie posiada zbyt wielkiej oferty wsparcia dla tych osób.

Nieefektywnie rozwiązuje się problem umieszczania osób wymagających stałej opieki i pielęgnacji w Domach Pomocy Społecznej. Mieszkańcy Goczałkowic – Zdroju kierowani są do domów pomocy często znajdujących się w innych częściach regionu, co znacznie utrudnia im kontakt z rodzinną miejscowością, wszystko to ze względu na brak takiego zaplecza w rejonach najbliższych położonych miejscowości ich zamieszkania.

Pobyty w placówce takiej jak Dom Pomocy Społecznej jest odpłatny i często kosztowny (średni koszt pobytu to około 2.500 zł) i często obciążający budżet gminy.

Na dzień 31.12.2010 r. w Domach Pomocy Społecznej dla osób niepełnosprawnych i z przewlekłą chorobą przebywały dwie osoby.

Niepełnosprawni mieszkańcy Goczałkowic – Zdroju mogą skorzystać z dofinansowania ze środków Powiatowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na likwidację barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technikach w związku z indywidualnymi potrzebami.

Powyższą pomoc realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie. Ponadto niepełnosprawni mogą tam także uzyskać dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych.

Zdiagnozowanym i bardzo istotnym problemem jest brak możliwości udzielenia pomocy w postaci całodobowego zakwaterowania osobom z zaburzeniami psychicznymi (chorzy psychicznie oraz upośledzeni umysłowo). Pomoc ta może być realizowana w postaci „mieszkania chronionego”, które sprawdza się w krajach Unii Europejskiej i w Polsce jako czynnik odciążający rodziny (okresowo lub na stałe) oraz dział pomocy medycznej. Mieszkanie chronione stwarza im szansę na samodzielne życie. Dzięki uzupełniającym się działaniom pomocowym ośrodków wsparcia i utworzonych mieszkań chronionych, osoby z zaburzeniami psychicznymi w naszej Gminie mogły otrzymać fachową i kompleksową pomoc gminy.

Zauważa się, że dużym problemem osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych w Gminie Goczałkowice – Zdrój są:

- Zbyt mała liczba miejsc w Zakładzie Pielęgnacyjno-Opiekuńczym w Pszczynie i długi czas oczekiwania na miejsce (od 6-12 miesięcy);
- Brak Domu Pomocy Społecznej na terenie gminy i powiatu dla osób przewlekle chorych;
- Brak Środowiskowego Domu Samopomocy na terenie gminy;
- Nieadekwatna do potrzeb liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych;
- Ograniczenia związane z polityką prowadzoną przez Narodowy Fundusz Zdrowia (mała dostępność do badań diagnostycznych, poradni specjalistycznych oraz znikoma ilość zdrowotnych akcji profilaktycznych);
- Bariery architektoniczne i komunikacyjne związane z transportem osób niepełnosprawnych;
- Brak mieszkań chronionych;

4. Ubóstwo oraz marginalizacja i wykluczenie społeczne

„Ubóstwo” to termin, który funkcjonuje w świadomości społecznej jako brak dostatecznych środków materialnych do życia, jako bieda, niedostatek. Idąc dalej – ubóstwo można zdefiniować także jako „stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki, rodziny lub grupy społecznej” (T. Pilch, I. Lepalczyk, „Pedagogika społeczna”).

Pojęcie ubóstwa powstałego na drodze indywidualnych sytuacji życiowych obejmuje takie aspekty jak:

- Bezrobocie;
- Niepełnosprawność wszelkiego rodzaju, fizyczna, psychiczna, umysłowa;
- Długotrwała, przewlekła choroba;
- Rodziny niepełne, samotnie wychowujące dzieci;
- Wielodzietność (wg statystyk GUS rodziny ubogie są większe od pozostałych, a ich średnia wielkość wynosi 4,3 osoby);
- Uzależnienia (zwłaszcza narkomania i alkoholizm);
- Samotność (zjawisko szczególnie częste wśród emerytów i rencistów posiadających niskie uposażenie finansowe), bądź osoby pozbawione odpowiednio wysokiego statusu życiowego na skutek bankructwa;

Warto też zauważyć, że w wielu przypadkach problemy te nie występują pojedynczo, ale zespołowo, nawarstwiają się, stawiając jednostkę w bardzo nie korzystnej sytuacji materialno – bytowej i społecznej.

Zjawisko wykluczenia społecznego jest trudno definiowane. Mamy, bowiem do czynienia z wieloma nakładającymi się wymiarami. Wykluczenie społeczne to sytuacja uniemożliwiająca lub w sposób znaczny utrudniająca jednostce (osobie) lub grupie zgodnie z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych infrastruktury społecznej – gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób.

Zjawisko to dotyczy osób i rodzin czy też ludności, które:

- Żyją w niekorzystnych warunkach materialnych (ubóstwo);
- Nie posiadają odpowiednich kwalifikacji umożliwiających im wejście na rynek pracy, założenie rodziny, czy też utrudniają dostosowanie się do zmieniających się warunków społeczno – ekonomicznych;

- Posiadają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych (codziennych) zasobów społecznych na skutek niepełnosprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby, czy innych cech indywidualnych;
- Są przedmiotem niszczącego działania innych osób : przemocy, szantażu, agresji; własnej dysfunkcji;

Proces wykluczenia	Może być : dynamiczny, wielowymiarowy
Przejawy wykluczenia	Bezdomność, samotność, bierność, nieprzestrzeganie norm życia społecznego
Skutki dla osób zagrożonych wykluczeniem	Deprywacja potrzeb, bezradność, osłabienie więzi rodzinnych, rozpad rodziny, izolacja, marginalizacja, utrata poczucia własnej tożsamości i celu w życiu (tzw. „zatrącenie siebie”)
Skutki dla społeczeństwa w tym społeczeństwa lokalnego	Ograniczenie demokracji, zagrożenie demokracji, ekstremalne nierówności, pojawienie się podklas

Grupy wrażliwe na wykluczenie społeczne to:

- a) bezdomni;
- b) niepełnosprawni i osoby przewlekle chore;
- c) osoby bezrobotne w tym długotrwale;
- d) dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych;
- e) dzieci wychowujące się poza rodziną;
- f) kobiety samotnie wychowujące dzieci;
- g) osoby samotne w podeszłym wieku;
- h) osoby opuszczające zakłady karne;
- i) osoby o niskich kwalifikacjach;
- j) członkowie rodzin osób uzależnionych/ osoby współuzależnione;
- k) osoby uzależnione od narkotyków i alkoholu;
- l) osoby żyjące w bardzo trudnych warunkach mieszkaniowych;
- ł) imigranci (szczególnie utrzymujący się z nielegalnej pracy);
- m) osoby będące na skraju bankructwa, bądź wmieszane w sprawę kredytów i zadłużone

Podstawowym czynnikiem ubóstwa, a zarazem wykluczenia społecznego jest bezrobocie – szczególnie długotrwałe tzw. długookresowe, powyżej roku czasu, szczególnie narażone są tu tzw. „grupy wrażliwe”. Grupy wrażliwe to: młodzież, osoby niepełnosprawne, osoby o niskich kwalifikacjach (brak wykształcenia), kobiety, szczególnie po 40 roku życia.

Długotrwała choroba i niepełnosprawność stanowią w Polsce bardzo istotny czynnik wykluczenia społecznego, chociaż nie zawsze ubóstwa. Mimo formalnie istniejącego powszechnego systemu opieki zdrowotnej, istnieje ryzyko wykluczenia z powodu deficytów funkcjonowania ochrony zdrowia.

Z powodu ubóstwa w Ośrodku Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju w 2010 r. korzystało z pomocy społecznej 67 rodzin w tym 187 osoby w rodzinach.

Liczba zasiłkobiorców oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy z powodu ubóstwa w latach 2006 – 2010

Stan na dzień 31.12.2010	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba rodzin	112	77	61	59	67
Liczba osób w rodzinach	389	246	193	175	187

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju

5. Bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz problemy opiekuńczo – wychowawcze rodzin objętych pomocą społeczną

Bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego przejawiającego się trudnościami we własnym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny często jest przyczyną złego funkcjonowania rodziny. Objawia się problemami w pełnieniu ról rodzicielskich i problemami wychowawczymi związanymi z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych.

Znaczącą część klientów Ośrodka Pomocy Społecznej stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi. Najczęściej niezradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego

w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m. in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, brak umiejętności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniające się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości.

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka. Tu nawiązuje ono pierwsze kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska. Zaburzona struktura rodziny, często spotykana wśród świadczeniobiorców Ośrodka, niekorzystnie wpływa na sytuację dziecka, na jego więź z rodziną. Rodziny – świadczeniobiorców Ośrodka odznaczają się często zaburzoną strukturą w postaci nieustabilizowanych formalnie i społecznie związków, rozkładem pożycia małżeńskiego, częstymi zmianami partnerów, występuje w nich przemoc skierowana na partnera lub dzieci. W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z tych rodzin pozostawione są same sobie, większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników na podwórku, częściej pojawiają się u nich problemy w szkole (mniej czasu poświęcają przygotowywaniu się do lekcji, przeżywają więcej porażek szkolnych w efekcie czego rezygnują z podejmowania wysiłku w zdobywaniu wiedzy i dalszego kształcenia się).

Praca z rodziną problemową winna zmierzać do uwzględnienia indywidualnych problemów jej członków, a także do naprawy różnych systemów, których rodzina jest częścią składową:

- System oświaty;
- System społeczności sąsiedzkiej;
- System społeczności zawodowej; system społeczności lokalnej;

W 2010 r. z pomocy społecznej tut. Ośrodka skorzystało łącznie 156 rodzin, w których wystąpił problem bezradności opiekuńczo – wychowawczej, w tym 480 osób, z czego 24 rodziny zdiagnozowano jako rodziny niepełne oraz 17 jako rodziny wielodzietne.

Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2006 – 2010

Rodziny bezradne w sprawach opiekuńczo wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego na dzień 31.12.2010 r.				
			W tym	
	Liczba ogólna		Rodziny niepełne	Rodziny wielodzietne
	Liczba rodzin	Liczba os. w rodzinach		
2006	54	224	32	23
2007	130	451	50	53
2008	116	377	38	29
2009	143	455	32	12
2010	156	480	24	17

Źródło: Dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju

Reasumując należy stwierdzić, że kondycja współczesnej rodziny jest istotnie zagrożona. Największe tendencje negatywnych oddziaływań, którym w pierwszej kolejności należałoby przeciwdziałać są następujące:

- Brak bezpieczeństwa ekonomicznego (trudna sytuacja na rynku pracy, niskie zarobki, niemożność nabycia i utrzymania mieszkania, wysokie koszty edukacji dzieci);
- Wzrost liczby zachowań i zjawisk niepożądanych społecznie (tj. przemoc w rodzinie, nadużywanie alkoholu prowadzą one do osłabienia więzi rodzinnych i rozpadu małżeństw);
- Wzrost demoralizacji wśród młodzieży (rośnie skala zjawisk tj. przestępczość wśród młodzieży oraz zainteresowanie eksperymentowaniem z substancjami psychoaktywnymi).

6. Problem uzależnień : alkoholizm i narkomania

Alkoholizm jest zjawiskiem, które dotyka wielu mieszkańców naszej Gminy w różnym wieku, niezależnie od miejsca zamieszkania, płci, wykształcenia. Alkoholicy to ludzie, którzy

nie są w stanie konsekwentnie kontrolować swojego picia przez dłuższy czas i którzy nie mogą ręczyć za swoje zachowanie po tym jak zaczną pić. Jest to choroba, którą można zatrzymać ale nie wyleczyć. Alkoholizm jest szczególnie drastycznym problemem w naszym kraju. Każdy człowiek doświadczający picia ma prawo do pomocy prawnej, socjalnej, psychologicznej i medycznej, bez naruszenia jego godności osobistej.

Nadużywanie alkoholu jest przyczyną powstawania innych problemów: zdrowotnych oraz problemów materialnych, zawodowych i wychowawczych. Powoduje zaburzenie relacji między członkami rodziny. Alkohol często bywa przyczyną agresji, stosowania przemocy wobec członków rodziny, stosowania niewłaściwych metod wychowawczych wobec dzieci, kryzysu, a nawet rozpadu rodziny. W rodzinach długotrwale nadużywających alkoholu wzorzec picia powielają dzieci.

Narkomania – potoczne określenie odnoszące się do uzależnienia od substancji chemicznych wpływających na czynność mózgu.

Narkomania charakteryzuje się:

- Tzw. głodem narkotycznym;
- Przymusem zażywania środków odurzających;
- Chęcią zdobycia narkotyku za wszelką cenę i wszystkimi sposobami.

Jednym z najczęstszych stosowanych działań mających na celu przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii i ich ograniczanie, jest profilaktyka, która ma na celu m. in. informowanie o ich szkodliwych następstwach. Tymczasem w wielu przypadkach powoduje ono tylko rozbudzenie ciekawości młodzieży na skutek tendencyjnych informacji i ich nadawców. Tylko właściwie dobrane programy profilaktyczne mogą się przyczynić do odrzucenia niewłaściwych zachowań. Powinny one ukazywać postawy społecznie akceptowane, wzorce alternatywne wobec powszechnie zmiennych zachowań związanych z uzależnieniem. Wobec tego programy profilaktyczne nie powinny się koncentrować na straszeniu i proponowaniu abstynencji, ale na informowaniu o mechanizmach uzależnienia, na rozwijaniu umiejętności odpowiedzialnego podejmowania decyzji, a także umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach życiowych oraz na sprzyjaniu rozwojowi osobowości.

Jednym z powodów korzystania z pomocy społecznej są również uzależnienia od alkoholu oraz narkotyków. W 2010 r. z tego tytułu pomocą społeczną objętych było 27 rodzin w tym 53 osoby.

Liczba zasiłkobiorców oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu uzależnień alkoholizmu i narkomanii w latach 2006-2010

Stan na dzień 31.12.2010	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba rodzin	24	42	22	27	27
Liczba osób w rodzinach	46	113	50	54	53

Zródło: Dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju

7. Bezdomność

Bezdomność jest jednym z najgroźniejszych zjawisk patologii społecznej, związany z brakiem miejsca zamieszkania, brakiem pracy i środków do życia, często także z uzależnieniem od alkoholu.

Bezdomność warunkują liczne przyczyny, do których należy zaliczyć przede wszystkim :

- Rozpad rodziny – a więc zerwanie więzi formalnych, psychologicznych i społecznych oraz brak możliwości spełniania przez rodzinę jej podstawowych funkcji;
- Pogłębiające się ubóstwo pewnych warstw społecznych;
- Eksmisje – prawny nakaz opuszczenia lokalu, spowodowany w większości przypadków zadłużeniem z tytułu opłat czynszowych;
- Opuszczenie zakładu karnego przy jednoczesnym braku możliwości powrotu do mieszkania;
- Brak stałych dochodów i stałego źródła utrzymania;
- Przemoc w rodzinie;
- Konflikty spowodowane brakiem tolerancji społecznej;
- Uzależnienia;
- Brak schronienia spowodowany : opuszczeniem Domu Dziecka, opuszczeniem szpitala psychiatrycznego;
- Ubóstwo;

- Z wyboru;
- Rosnące zadłużenie i brak wizji wyjścia z impasu;

Działania o charakterze profilaktycznym w gminie winny być skierowane między innymi do następujących osób i grup społecznych:

- Osób i rodzin zagrożonych eksmisją;
- Byłych więźniów i osób opuszczających zakłady karne;
- Środowisk dysfunkcyjnych;
- Innych grup szczególnie zagrożonych bezdomnością;

Zapewnienie schronienia należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym i wynika z art. 17 ust. 1 pkt. 3 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.

Zgodnie z powyższym zapisem samorząd gminy ma obowiązek zabezpieczyć potrzeby bezdomnych w postaci zapewnienia schronienia, odzieży, posiłku i innych form pomocy. Gmina Goczałkowice – Zdrój realizuje ten obowiązek poprzez współpracę z dwoma ośrodkami zajmującymi się pomocą osobom bezdomnym.

Ośrodki te to:

- Parafia Dobrego Pasterza w Ustroniu, gdzie w 2010 r. przebywała jedna osoba – istnieje możliwość umieszczenia tam większej ilości osób;
- Chrześcijańskie Stowarzyszenie w Myszkowie prowadzące Dom Ludzi Bezdomnych, gdzie w 2010 r. finansowano pobyt dla osób będących bezdomnymi w Gminie Goczałkowice – Zdrój.

Pokrywanie pobytu oraz udzielanie świadczeń finansowych dla tych osób odbywało się na podstawie wywiadu środowiskowego i faktury potwierdzającej wysokość zobowiązań w danym okresie, dotyczy to osób których gminą ostatniego stałego zameldowania jest Gmina Goczałkowice – Zdrój. Ponadto Ośrodek zapewnia pomoc tym osobom w zakresie zakupu leków i odzieży oraz środków higieny osobistej.

Gmina Goczałkowice – Zdrój ma także do czynienia z osobami bezdomnymi wywodzącymi się z innych gmin, a które to uzyskują pomoc w postaci gorącego posiłku w Klasztorze Sióstr Salwatorianek Zgromadzenia Boskiego Zbawiciela. Osoby te otrzymują posiłek bezpłatnie w ramach apostołatu świadczonego przez Siostry.

Liczba zasiłkobiorców korzystających z pomocy z powodu bezdomności w postaci schronienia w latach 2006-2010

Stan na dzień 31.12.2010	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba osób	5	6	3	5	4

Źródło: Dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju

VI. Formy świadczonej pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju

1. Informacje ogólne

Celem pomocy społecznej jest zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej uwarunkowane jest wykazaniem się własną aktywnością w zakresie zaspokojenia swych potrzeb życiowych. Pomoc społeczna nie może stanowić stałego źródła utrzymania, zwłaszcza, jeżeli chodzi o osoby, które mają wszelkie warunki ku temu, aby podjąć pracę celem poprawy swojej sytuacji życiowej. Zakłada się, że pomoc społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego uaktywnienia się osoby korzystającej ze świadczeń, a także jej integracji ze środowiskiem, przy użyciu własnych starań i możliwości.

Zgodnie z zapisem ustawy o pomocy społecznej adresatami pomocy społecznej są obywatele Polski i cudzoziemcy posiadający prawo do stałego pobytu lub status uchodźcy, zamieszkujący i przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Osoby i rodziny, które korzystają z pomocy społecznej obowiązane są do współdziałania w rozwiązywaniu swoich trudnych sytuacji życiowych przy wsparciu ze strony pracownika socjalnego.

Wysoce niepokojące jest także trwałe uzależnienie się od pomocy społecznej i niechęć do podejmowania osobistej odpowiedzialności za los własny i własnej rodziny, prowadzący do wykorzystania pomocy społecznej i instytucji gminy, jako naturalnego i należnego sposobu świadczeń ze strony społeczeństwa. Fakt ten jest obserwowany w Gminie Goczałkowice – Zdrój.

Jednym z głównych celów prowadzonej polityki społecznej powinno być zatem wyrobienie umiejętności społecznych w takim zakresie, aby mieszkańcy potrafili samodzielnie rozwiązywać pojawiające się przed nimi problemy i zagrożenia, a instytucje państwowe i samorządowe winny pełnić wobec jednostek, rodzin i organizacji społecznych jedynie rolę pomocniczą i wspierającą.

2. Zasady udzielania świadczeń z pomocy społecznej

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt. 1, 2, 3 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. :

- Osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 477 zł miesięcznie (zgodnie z ustawą o pomocy społecznej stan na 01.01.2011- zgodnie z art. 9 ww. ustawy kryteria podlegają waloryzacji);
- Osobie w rodzinie, której dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 351 zł miesięcznie (zgodnie z ustawą o pomocy społecznej stan na 01.01.2011- zgodnie z art. 9 ww. ustawy kryteria podlegają waloryzacji);
- Rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 pkt. 2-15 ustawy o pomocy społecznej dnia 12 marca 2004 r. lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej.

Powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej wymienione w art. 7 ustawy o pomocy społecznej to :

- 1) ubóstwo;
- 2) sieroctwo;
- 3) bezdomność;
- 4) bezrobocie;
- 5) niepełnosprawność;
- 6) długotrwała lub ciężka choroba;
- 7) przemoc w rodzinie;
- 7a) potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 8) potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- 11) trudność w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
- 12) trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizm lub narkomania;
- 14) zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa;
- 15) klęska żywiołowa lub ekologiczna

Pomoc społeczna polega w szczególności na :

- Przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- Pracy socjalnej;
- Prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej (w przypadku jej braku nawiązywaniu kontaktów z organizacjami i instytucjami posiadającymi infrastrukturę);
- Analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- Realizacja zadań wynikająca z rozeznania potrzeb społecznych;
- Rozwoju nowych form pomocy społecznej w samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb;

3. Świadczenia w ramach pomocy społecznej

Zgodnie z zapisem art. 36 ustawy o pomocy społecznej, świadczeniami z pomocy społecznej są:

- 1) świadczenia pieniężne
- 2) świadczenia niepieniężne.

Do pomocy finansowej zaliczamy :

- a) zasiłek stały,
- b) zasiłek okresowy,
- c) zasiłek celowy,
- d) specjalny zasiłek celowy,
- e) zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie się,
- f) pomoc dla rodzin zastępczych,
- g) pomoc na usamodzielnienie się oraz na kontynuowanie nauki,
- h) świadczenia pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla uchodźców.

Natomiast do świadczeń niepieniężnych zaliczamy :

- a) pracę socjalną,
- b) bilet kredytowy,
- c) objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym, ubezpieczeniem społecznym,
- d) pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie się,
- e) sprawienie pogrzebu,

- f) poradnictwo specjalistyczne,
- g) interwencja kryzysowa,
- h) schronienie,
- i) posiłek,
- j) niezbędne ubranie,
- k) usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- l) specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- ł) mieszkanie chronione,
- m) pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- n) opiekę i wychowanie w rodzinie zastępczej i placówce opiekuńczo – wychowawczej,
- o) pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym mieszkaniu chronionym,
- p) pomoc w uzyskaniu zatrudnienia,
- r) pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnionych,
- s) szkolenia, poradnictwo rodzinne
- t) terapia rodzinna prowadzone przez ośrodki adopcyjno – opiekuńcze.

Ponadto ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej określa szczegółowo zakres zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym oraz zadania własne gminy.

W 2010 r. w ramach realizacji zadań własnych z pomocy społecznej skorzystało 195 rodzin, w tym 569 osób w rodzinach. Wartość przyznanych świadczeń to 376 307 zł. W tym z zasiłków okresowych skorzystało 67 rodzin w tym 174 osoby na łączną kwotę 72.169 zł, a z zasiłków celowych i pomocy w naturze 149 rodzin, w tym 399 osoby na łączną kwotę 155 710 zł. Natomiast pracą socjalną było objętych 129 rodzin w tym 315 osób. W 2010 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju realizował także zadania zlecone w postaci wypłaty zasiłków z tytułu katastrofy naturalnej jaką była powódź w maju 2010r.

Z tej formy pomocy skorzystało 45 rodzin to jest 119 osób w rodzinach. Wypłacono zasiłki na zaspokojenie podstawowych potrzeb na łączną kwotę 120 600 zł oraz zasiłki na remont i odbudowę zniszczonego gospodarstwa domowego na łączną kwotę 311 530 zł. Ośrodek wypłacił także zasiłki dla 9 rodzin rolniczych poszkodowanych w wyniku powodzi w maju 2010 r. na łączną kwotę 14.100 zł.

Świadczenia rzeczowe to nie tylko pomoc w formie dożywiania dzieci w szkołach, to także przyznawanie świadczenia w naturze/ żywność, leki, odzież dla tych osób i rodzin,

gdzie zachodzi podejrzenie o zmarnotrawieniu przyznanej pomocy finansowej lub wykorzystania jej niezgodnie z przeznaczeniem np. na zakup alkoholu. Pomoc w naturze to także paczki świąteczne dla osób niepełnosprawnych i samotnych, paczki ze środkami czystości, pościel, paczki z przyborami szkolnymi – wyprawki dla uczniów oraz dla osób poszkodowanych w powodzi w maju 2010 r.

4. Działania dodatkowe prowadzone przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju

Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi szereg działań pomocowych, aktywizacyjnych i integracyjnych zarówno w stosunku do rodzin i osób objętych pomocą społeczną, jak i grup narażonych na marginalizację, wykluczenie oraz patologie społeczne:

a) Projekt systemowy

Od 2008 r. Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje projekt systemowy w ramach działań Europejskiego Funduszu Strukturalnego. Projekt polega na przywróceniu osób wykluczonych społecznie bądź zagrożonych wykluczeniem na rynek pracy oraz zwiększenie aktywności zawodowej, społecznej wśród mieszkańców Gminy.

Liczba osób, które realizowały projekt systemowy w OPS Goczałkowice – Zdrój w ramach środków EFS

	2008	2009	2010	2011
Liczba os. realizująca projekt	5	10	10	7
Liczba os. w rodzinach, gdzie co najmniej 1 członek brał udział w projekcie	18	33	29	24

Źródło: dane z Ośrodka Pomocy Społecznej Goczałkowice - Zdrój

b) Prace społeczno – użyteczne

Osoby bezrobotne udział w pracach społeczno – użytecznych. Prace te organizowane są na zasadzie Porozumienia z Powiatowym Urzędem Pracy w Pszczynie. W 2010 r. na terenie gminy Goczałkowice – Zdrój 10 osób wykonywało prace społeczno – użyteczne. W 2011 r. również 11 osób.

c) **Świadczenia rodzinne**

Świadczenia rodzinne wypłacane są na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych i należą do nich : zasiłek rodzinny, świadczenie pielęgnacyjne, zasiłek pielęgnacyjny, oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka tzw. „becikowe”.

Świadczenia te wypłacane są ze względu na posiadane dzieci, lecz niestety aby się o niego ubiegać należy spełniać kryterium dochodowe tj. 504 zł na osobę w rodzinie. Jednak nie każde świadczenie, gdyż zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne oraz „becikowe” to świadczenia niezależne od dochodu. Przy pierwszych dwóch należy przedstawić orzeczenie o niepełnosprawności bądź o stopniu niepełnosprawności, a do tzw. becikowego należy dołączyć zaświadczenie lekarskie potwierdzające co najmniej jedną wizytę u lekarza ginekologa podczas trwania ciąży.

Taką pomocą w Ośrodku objętych jest ok. 300 rodzin. Wypłacane one są w okresach miesięcznych przez rok tzw. okres zasiłkowy, który trwa od listopada do października kolejnego roku.

d) **Fundusz alimentacyjny**

Ośrodek Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju świadczy również pomoc w ramach ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Wypłacane są tzw. świadczenia alimentacyjne dla tych, którzy mają zasądzone alimenty jednak egzekucja ich jest bezskuteczna. Takie świadczenie wypłacane jest do wysokości zasądzonych alimentów jednak nie więcej niż 500 zł na dziecko. Tym rodzajem pomocy objętych jest 20 rodzin, które to świadczenia są wypłacane w okresach miesięcznych przez rok tzw. okres zasiłkowy, czyli od października do września następnego roku.

Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi również postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych, powyższą procedurą jest objętych 21 dłużników. Procedura polega na wezwaniu dłużników w celu przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego oraz odebraniu oświadczenia majątkowego. Te procedury stosowane są, aby ustalić aktualną sytuację materialną, ekonomiczną, rodzinną, zdrowotną oraz bytową dłużnika. W trakcie wywiadu ustala się również jakie są przyczyny nie łożenia na dziecko oraz ewentualne sposoby aktywizacji dłużnika w celu polepszenia ściągальności zadłużeń z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Do środków aktywizujących dłużnika należą skierowanie odpowiednich wniosków do Powiatowego Urzędu Pracy w Pszczynie o zaoferowanie odpowiedniego zatrudnienia na umowę o pracę, bądź zaproponowanie rób

interwencyjnych, stażów itp. Jak również należą do nich zobowiązanie dłużnika do samodzielnego poszukiwania pracy.

W momencie nie pojawienia się w Ośrodku dłużnika celem przeprowadzenia ww. wywiadu zgłasza się ten fakt do prokuratury o popełnienie przestępstwa określonego w art. 209 § 1 Kodeksu Karnego, jak i wnioskuje się do Starosty o zatrzymanie prawa jazdy do czasu zgłoszenia się dłużnika celem przeprowadzenia procedury aktywizacyjnej.

VII. Misja i założenia Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Gmina Goczałkowice – Zdrój chce zachować swój charakter jako gmina uzdrowiskowa, a także poprzez ciągłą modernizację utrzymać opinię atrakcyjnego miejsca zamieszkania m. in. poprzez zachowanie tradycyjnych wartości rodzinnych i tradycji kulturowych, zapewnienie dostępności do infrastruktury społecznej o odpowiedniej jakości (służba zdrowia, placówki edukacyjne, placówki kulturalne, opieka uzdrowiskowa, opieka nad ludźmi niepełnosprawnymi i w sędziwym wieku).

Osiągnięcie tego możliwe jest poprzez wspieranie procesów i zjawisk o charakterze pozytywnym, a eliminowanie niepożądanych społecznie.

Aby zapobiegać problemom społecznym występującym na terenie gminy Goczałkowice – Zdrój wyznaczono główne kierunki realizacji zadań jednostek, instytucji i organizacji zajmujących się pomocą społeczną.

Są to:

- Pomoc osobom długotrwale bezrobotnym;
- Wsparcie rodzin wielodzietnych i osób samotnie wychowujących dzieci;
- Opieka nad dziećmi i młodzieżą, ze szczególnym uwzględnieniem wyrównywania szans wśród dzieci z trudnych środowisk;
- Pomocy rodzinie w kryzysie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- Pomoc osobom uzależnionym i współuzależnionym;
- Wsparcie osób niepełnosprawnych, upośledzonych i z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin;
- Kompleksowa pomoc osobom starszym, schorowanym oraz osobom o obniżonej sprawności z powodu wieku;
- Pomoc osobom i rodzinom zagrożonym ubóstwem, marginalizacją i wykluczeniem społecznym;
- Podnoszenie jakości usług społecznych.

Założeniem strategii jest ukształtowanie sprawnego systemu polityki społecznej (socjalnej) w oparciu o rolę instytucji oraz wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych, wspieranie rozwoju tych organizacji w ramach nowoczesnego modelu pomocy społecznej zarówno instytucjonalnej jak i pozarządowej oraz poprawa sytuacji

społecznej mieszkańców Goczałkowic – Zdroju, a także polepszenie poziomu życia mieszkańców przy zachowaniu zasad równoważnego rozwoju Gminy.

Cele pośrednie :

- Wzmocnienie roli i pozycji rodziny;
- Realizacja programu pomocy dziecku i rodzinie;
- Promocja zdrowego stylu życia;
- Prewencja, profilaktyka.

Cele operacyjne:

- Realizacja projektów ukierunkowanych na reintegrację społeczną i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych;
- Realizacja programu polityki prorodzinnej;
- Wsparcie najuboższych rodzin finansowo oraz w postaci pracy socjalnej;
- Utworzenie sieci wsparcia społecznego organizacji i instytucji;
- Poprawa warunków infrastrukturalnych działania OPS: poprzez poszerzenie oferty pomocowej i wsparcia środowiskowego;
- Wspieranie organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem marginalizacji i wykluczeniu społecznemu;
- Wspieranie organizacji i ruchów samopomocowych;
- Tworzenie odpowiedniego klimatu do rozwoju przedsiębiorczości lokalnej;
- Tworzenie warunków do powstania bądź dalszego utrzymania pozalekcyjnych klubów zainteresowań, kół zainteresowań w oparciu o bazę szkolną;
- Profilaktyka poprzez zwiększenie świadomości prawnej społeczeństwa oraz wiedzy na temat unikania zagrożeń.

Główne cele i kierunki zapobiegania zagrożeniom społecznym to:

1. systematyczne diagnozowanie
2. okresowy monitoring i kontrola
3. subsydiarność, pomocniczość świadczeń
4. kompleksowość rozwiązań
5. wyznaczenie standardów usług socjalnych
6. korzystanie z doświadczeń innych samorządów

7. konsekwencja i długotrwałość działania
8. indywidualizacja metod i środków
9. zachowanie współuczestnictwa i pełnoprawności klientów
10. realizowanie konkretnych programów i projektów
11. zdobywanie środków pozabudżetowych
12. pozyskiwanie środków w ramach funduszy z Unii Europejskiej
13. propagowanie sponsoringu i działalności charytatywnej
14. szeroka i różnorodna informacja oraz poradnictwo
15. nacisk na profilaktykę i zapobieganie wszelkim patologicznym zjawiskom
16. rozwinięcie form pomocy środowiskowej
17. polityka prorodzinna
18. decentralizacja działań zakładająca wzmocnienie aktywności społecznej, tj. różnego rodzaju inicjatyw obywatelskich, funkcjonowania organizacji pozarządowych i wolontariatu;
19. aktywne uczestnictwo mediów lokalnych

Misja:

Systemowe podejście w rozwiązywaniu problemów społecznych w celu przeciwdziałania marginalizacji, wykluczeniu społecznemu i dysfunkcjom społecznym oraz poprawy jakości życia mieszkańców gminy Goczałkowice – Zdrój.

VIII. Cele strategiczne

Określone w niniejszej Strategii Systemy Rozwiązywania Problemów Społecznych, wskazują cele szczegółowe oraz plan działania służący ich osiągnięciu. Cele szczegółowe zostały odniesione do zidentyfikowanych dla obszaru Gminy Goczałkowice - Zdrój problemów społecznych. Określonym działaniom podporządkowano następujące instrumenty realizacyjne:

- 1) czas realizacji,
- 2) potencjalne źródła finansowania
- 3) jednostki, instytucje, organizacje oraz osoby indywidualne odpowiedzialne za poszczególne działania

Problem nr 1:

Wzrost poziomu bezrobocia na terenie gminy Goczałkowice - Zdrój, który pogłębia obszary społeczne zagrożone ubóstwem oraz marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Cel strategiczny 1

Wsparcie systematyczne osób i ich rodzin dotkniętych bezrobociem i zagrożonych długoterminowym pozostaniem bez pracy.

Adresatem programu są mieszkańcy Gminy Goczałkowic, którzy borykają się z problemem bezrobocia i wykazują aktywność w poszukiwaniu zatrudnienia oraz chęć zmiany kwalifikacji bądź podnoszenia i doskonalenia kwalifikacji już posiadanych.

Cele szczegółowe:

1. Wspieranie bezrobotnego w trakcie poszukiwania zatrudnienia.
2. Przeciwdziałanie uzależnieniu świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej.
3. Pobudzanie aktywności bezrobotnych w działaniach służących ich usamodzielnieniu oraz mobilizacja do poszukiwania pracy.
4. Niwelowanie psychospołecznych skutków bezrobocia osób pozostających bez pracy wśród nich, jak i wśród członków rodzin.

5. Rozwiązywanie problemu bezrobocia systemowo, czyli z uwzględnieniem pomocy dla rodziny bezrobotnego.
6. Budowanie sieci współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemów bezrobocia.
7. Monitorowanie aktywizacji bezrobotnego.

Kierunki działania :

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia na terenie Gminy:
  - a. organizacja prac interwencyjnych
  - b. organizacja prac społecznie użytecznych
  - c. promowanie szkoleń zawodowych
  - d. organizowanie szkoleń zawodowych
  - e. przekazywanie ofert pracy osobom zainteresowanym.
2. Objęcie pracą socjalną osób długotrwale bezrobotnych, tak by zachęcać je do systematycznego poszukiwania stałej pracy. W szczególności należy dążyć do udzielania osobom bezrobotnym wszechstronnej pomocy w zakresie: poradnictwa i wsparcia oraz zapoznania z aktywnymi technikami poszukiwania pracy.
3. Praca socjalna na bazie kontraktów socjalnych.
4. Praca socjalna z indywidualnym przypadkiem, rodziną oraz grupą.
5. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.
6. Objęcie pomocą w szerokim zakresie, w tym pomocą w naturze w postaci gorących posiłków dzieci z rodzin osób pozostających bez zatrudnienia w placówkach oświatowych.
7. Dofinansowanie szkoleń zawodowych oraz badań lekarskich osób bezrobotnych.
8. Objęcie ubezpieczeniem od nieszczęśliwych wypadków na czas trwania projektu.
9. Nawiązanie współpracy z Centrum Integracji Społecznej.
10. Współdziałanie w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje rynku pracy np. Wojewódzki Urząd Pracy.

11. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.

Podmioty i źródła finansowania w celu przeciwdziałania bezrobociu

CELE DZIAŁANIA	CZAS REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	PODMIOT KOORDYNUJĄCY
Realizacja zadań ustawowych przypisanych samorządowi gminy	Praca ciągła	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze i inicjatywy UE	Powiatowy Urząd Pracy Urząd Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej
Zorganizowanie systemu działań wspierających osoby bezrobotne	Praca ciągła	Budżet Powiatu Budżet Gminy	Ośrodek Pomocy Społecznej Powiatowy Urząd Pracy
Pomoc finansowa oraz praca socjalna z osobami bezrobotnymi i członkami ich rodzin	Praca ciągła	Budżet Gminy Środki z budżetu państwa	Powiatowy Urząd Pracy Ośrodek Pomocy Społecznej

Problem nr2:

Dysfunkcje opiekuńczo – wychowawcze oraz bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności (ze szczególnym zwróceniem uwagi na rodziny wielodzietne i niepełne)

Cele strategiczny 2

Budowanie zintegrowanego systemu pomocy rodzinie dysfunkcyjnej z uwzględnieniem nowych form pomocy celem zwalczania negatywnych problemów.

Cele szczegółowe

1. Udzielenie pomocy rodzinie w środowisku, w przezwyciężeniu trudności materialnych, emocjonalnych i wychowawczych, których nie są w stanie same pokonać :
  - pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężaniu problemów opiekuńczo – wychowawczych poprzez odtworzenie, wzmocnienie funkcji rodziny oraz ról rodzinnych;
  - zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami;
  - pomoc młodzieży w życiowym usamodzielnieniu poprzez nabycie umiejętności społecznych umożliwiających prawidłową adaptację społeczną oraz integrację ze środowiskiem;
  - przeciwdziałanie szerzeniu się postaw destrukcyjnych , agresywnych, aspołecznych w środowisku dzieci i młodzieży;

2. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców z zachowaniem priorytetu prorodzinnych form opieki zastępczej :
  - zagwarantowanie dzieciom i młodzieży właściwych warunków opiekuńczo - wychowawczych poprzez umieszczenie w placówkach opieki najbardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego lub formach instytucjonalnych odpowiednio do diagnozy dziecka , na czas kryzysu rodziny naturalnej
  - reintegracja rodziny poprzez ponowne podjęcie funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez rodzinę naturalną dziecka po przezwyciężeniu problemów życiowych stanowiących przyczynę umieszczenia dziecka poza rodziną oraz odtworzenie i wzmocnienie funkcji rodziny naturalnej.

3. Wsparcie dla rodzin mających trudności opiekuńczo – wychowawcze (poradnictwo, praca socjalna, kierowanie do terapii) :
  - objęcie opieką psychologiczną i pedagogiczną członków rodziny
  - mediacje – oferta wsparcia środowiskowego dla rodzin dysfunkcyjnych zagrożonych rozpadem
  - wsparcie instytucjonalne rodzin dysfunkcyjnych
  - wsparcie instytucjonalne dla rodzin spokrewnionych ze sobą
  - długofalowa praca socjalna na bazie kontraktu socjalnego

- współpraca podmiotów działających na rzecz rodziny

Kierunki działania :

1. Systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo – wychowawczym polegająca na:
  - diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich , wydolności opiekuńczo – wychowawczej , zaniedbań względem dzieci
  - diagnozie – ocenie sytuacji dziecka w rodzinie , środowisku szkolnym , rówieśniczym.
  - opracowaniu i realizacji projektów socjalnych i programów dot. wspierania rodziny w kryzysie ze szczególnym naciskiem na rodziny niewydolne wychowawczo
2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji finansowej realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej:
  - z systemu pomocy społecznej
  - z systemu świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego
  - wynagrodzeń dla opiekunów prawnych
3. Systematyczna współpraca z istniejącymi w powiecie jednostkami zapewniającymi opiekę dla dzieci i młodzieży.
4. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy , w szczególności: sądem rodzinnym, kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi promującymi rodzinne formy opieki zastępczej.
6. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie , Polski Czerwony Krzyż, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodki Pomocy Społecznej oraz fundacje i stowarzyszenia).
7. Systematyczne współdziałanie Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczącej się, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się dysfunkcjom.
8. Wspieranie działań mających na celu przywrócenie funkcjonowania na terenie Gminy Świetlicy Środowiskowej.

9. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi młodego pokolenia zarówno w tradycyjnych strukturach rodzinnych jak i w rodzinnych formach opieki zastępczej.

Podmioty i źródła finansowania pomocy na rzecz rodzin niewydolnych opiekuńczo oraz bezradnych w prowadzeniu gospodarstwa domowego

CELE DZIAŁANIA	CZAS REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	PODMIOT KOORDYNUJĄCY
Realizacja zadań ustawowych	Praca ciągła	Budżet gminy Budżet państwa	Ośrodek Pomocy Społecznej
Diagnozowanie problemu bezradności wychowawczych	Baza danych OPS	Budżet gminy	OPS Placówki oświatowe
Koordinacja działań w zakresie bezradności	Praca ciągła	Budżet gminy Budżet państwa fundusze UE	Ośrodek Pomocy Społecznej PCPR
Zorganizowanie systemu działań wspierających	Praca ciągła	Budżet gminy Budżet Państwa Środki UE	Organizacje i stowarzyszenia działające na terenie powiatu Ośrodek Pomocy Społecznej

Problem nr3:

Problem przemocy rodzinnej oraz rozpadu rodziny, a także brak lokali mieszkalnych, w tym mieszkań chronionych

Cel strategiczny 3

Utworzenie systemu pomocy rodzinie w kryzysie i przeciwdziałania przemocy domowej

Przestępczość kryminalna jako przejaw patologii społecznej definiuje art. 207 par. 1 Kodeksu Karnego, : „*przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody*”. Przemoc w rodzinie jest przestępstwem.

Wszystkich zainteresowanych ideą pomagania ofiarom przemocy domowej oraz przeciwdziałaniu temu zjawisku skupia ogólnopolskie porozumienie osób, organizacji i instytucji pomagającym ofiarom przemocy w rodzinie „NIEBIESKA LINIA”, powołane do życia w grudniu 1996 r. podczas 3 Ogólnopolskiej Konferencji „Przeciw przemocy”,

Ośrodek od 2005 roku realizuje we współpracy z GKRPA program dla rodzin i osób z problemem przemocy domowej.

Istnieje ogólnopolska procedura interwencji wobec przemocy domowej program „Bezpieczeństwo w rodzinie NIEBIESKA KARTA. Pracownicy socjalni współdziałając z policją i kuratorami odbywają wspólną wizytę w domu pokrzywdzonych, opracowują plan pomocy i uruchamiają lokalny system wsparcia.

W celu zapewnienia większej ochrony dla ofiar przemocy w Gminie, zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, Rada Gminy podjęła uchwałę, która określa zasady powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania. Na tej podstawie obecnie jest budowany ww. zespół, który będzie się składał z przedstawicieli OPS, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, Oświaty, Ochrony Zdrowia i organizacji poza rządowych, a także kuratora sądowego. Zespół będzie miał za zadanie m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowaniu działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych, bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym patologią. Dodatkowo bardzo ważnym zadaniem komisji będzie opracowanie indywidualnych planów pomocy i inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, a następnie monitorowanie sytuacji w tych rodzinach. W celu sprawniejszego i szybszego działania zespół interdyscyplinarny może tworzyć tzw. Grupy robocze, w skład których będą wchodzić specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Bardzo trudno jest określić zakres występowania skali zjawiska przemocy gdyż jest ono powiązane z innymi patologiami (alkoholizmem, bezrobociem, ubóstwem i bezradnością). Bariery do postawienia pełnej diagnozy sytuacji jest niska świadomość społeczna przejawów przemocy oraz niechęć środowiska do ingerowania w sprawy rodzinne innych. W związku z niską świadomością społeczną mieszkańców Gminy na temat zjawiska

przemocy trudno jest zdiagnozować występowanie tego zjawiska, często nadal traktowane jako temat tabu.

Cele szczegółowe :

1. Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej mieszkańców gminy Goczałkowice – Zdrój na temat zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy.
2. Zwiększenie dostępności i efektywności działań profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie adresowanych do różnych grup odbiorców (dzieci, młodzież, dorośli).
3. Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
4. Zapobieganie oraz powstrzymywanie zjawiska przemocy w rodzinie.
5. Zapewnienie bezpieczeństwa ofierze i tworzenie warunków kontroli społecznej w sytuacjach przemocy.
6. Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom i rodzinom w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych i problemu przemocy.
7. Przeciwdziałanie rozpadowi rodziny w sytuacjach kryzysu i przemocy.
8. Pomoc pedagogiczno – psychologiczna dzieciom i młodzieży z rodzin zagrożonych przemocą.
9. Integracja instytucji i ich działań na rzecz budowania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy – praca w oparciu o zespoły interdyscyplinarne.
10. Zorganizowanie bazy lokalowej dla zapewnienia schronienia ofiarom przemocy – mieszkanie chronione.

Kierunki działań:

1. Realizacja programów odnoszących się do przeciwdziałania przemocy o zasięgu lokalnym.
2. Organizowanie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.
3. Kierowanie osób i rodzin do terapii indywidualnej i grupowej oraz terapii rodzinnej, mediacje.
4. Kierowanie osób z przemocy do grup wsparcia dla osób dorosłych w ramach współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie

5. Pośrednictwo w kontaktach z instytucjami wspierającymi rodziny.
6. Zapewnienie ofiarom przemocy domowej schronienia w Ośrodkach Interwencji Kryzysowych na terenie powiatu i partycypowanie w kosztach.
7. Pozyskanie i utrzymanie mieszkania chronionego na terenie Gminy dla ofiar przemocy.
8. Działalność edukacyjna w zakresie pogłębiania wiedzy merytorycznej interpersonalnych i umiejętności interpersonalnych w celu zapewnienia klientom profesjonalnej pomocy zgodnie z aktualnie obowiązującymi standardami – edukacja pracowników socjalnych i członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
9. Współpraca służb i organizacji zajmujących się zjawiskiem przemocy domowej – utrzymanie i praca zespołu interdyscyplinarnego.

Podmioty i źródła finansowania pomocy na rzecz rodzin w kryzysie z problemem przemocy są zbieżne z określonymi w celu strategicznym nr 2

Problem nr4:

Sytuacja osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie na terenie gminy wymaga działań z zakresu rehabilitacji leczniczej, zawodowej oraz reintegracji społecznej.

Cel strategiczny 4

Zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy i wsparcia środowiskowego na rzecz osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie oraz członków ich rodzin.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie skutkom niepełnosprawności poprzez zapewnienie osobom uprawnionym łatwego dostępu do usług specjalistycznych i rehabilitacyjnych.

2. Wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie do aktywności społecznej osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych.
3. Stwarzanie odpowiednich warunków do zachowania samodzielności życiowej osób niepełnosprawnych intelektualnie i fizycznie oraz osób psychicznie chorych.
4. Podejmowanie działań prowadzonych przez instytucje, organizacje oraz grupy społeczne mających na celu wsparcie członków rodzin osób chorych przewlekle
5. Wspieranie rodzin, wśród których występuje problem niepełnosprawności w szczególności rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym i dzieckiem wychowywanym przez rodziców niepełnosprawnych.
6. Wspieranie rodzin borykających się z problemami choroby długotrwałej i przewlekłej
7. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w celu pozyskania środków finansowych na zakup sprzętu rehabilitacyjnego, turnusów rehabilitacyjnych, likwidację barier architektonicznych.
8. Propagowanie i promowanie aktywności Środowiskowego Domu Samopomocy w Pszczynie w ramach Ośrodka Matka Boska Różańcowa w Pszczynie jako ośrodka wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych, chorych psychicznie i upośledzonych, w tym integracyjnych imprez o zasięgu gminnym i powiatowym.
9. Pozyskanie i udostępnianie od sponsorów specjalistycznego sprzętu do rehabilitacji oraz drobnych pomocniczych przyrządów dla osób niepełnosprawnych w postaci: wózki inwalidzkie, kule i balkoniki.
10. Zwiększenie dostępu do informacji o instytucjach i organizacjach zajmujących się pomocą na rzecz osób chorych psychicznie i niepełnosprawnych.
11. Propagowanie i współpraca z Gminnym Ośrodkiem Kultury związane z działalnością Klubu dla Dorosłych, w tym osób niepełnosprawnych.
12. Pomoc osobom w wypełnianiu wniosków odnośnie niepełnosprawności i składaniu w Powiatowym Zespole do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Rybniku.
13. Realizacja pomocy finansowej, obowiązkowej dla osób niepełnosprawnych.

Kierunki działania:

1. Rozwój pracy socjalnej na rzecz integracji osób chorych przewlekle i niepełnosprawnych ze środowiskiem - edukacja kadry pomocy społecznej.

2. Zwiększenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego: psychologicznego, psychiatrycznego, socjoterapeutycznego, zawodowego i socjalnego w tym:
  - inspirowanie i tworzenie grup samopomocowych integrujących osoby niepełnosprawne i chore przewlekle;
  - zapewnienie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych oraz w razie potrzeb usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
3. Utworzenie mieszkania chronionego.
4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi świadczącymi usługi na rzecz osób niepełnosprawnych i chorych przewlekle.
5. Współpraca ze Środowiskowym Domem Samopomocy w ramach Ośrodka Matka Boska Różańcowa w Pszczynie oraz poszerzanie oferowanej pomocy oraz wsparcia środowiskowego.
6. Propagowanie idei wolontariatu i zatrudnienia socjalnego na rzecz osób niepełnosprawnych.
7. Stworzenie sieci pomocy sąsiedzkiej dotyczącej usług opiekuńczych.

Podmioty realizacji i źródła finansowania pomocy na rzecz osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie

Podmioty realizujące strategię w tym zakresie to:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju;
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Pszczynie;
- Placówki Opieki Zdrowotnej na terenie powiatu pszczyńskiego;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pszczynie;
- Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych chorych przewlekle (hospicjum Św. Ojca Pio w Pszczynie, Zakład Pielęgnacyjno - Opiekuńczy w Pszczynie).

Problem nr5:

Duża liczba osób samotnych i starszych na terenie Gminy.

Cel strategiczny 5

Stworzenie zintegrowanego systemu pomocy i wsparcia środowiskowego osobom starszym, schorowanym z powodu przewlekłej choroby oraz o obniżonej sprawności.

Cele szczegółowe:

1. Stworzenie odpowiednich form opieki osobom wymagającym takiej pomocy.
2. Aktywizowanie osób starszych do udziału w życiu społecznym i kulturalnym Gminy. Wykorzystanie tego potencjału w organizowaniu grup samopomocy.
3. Współpraca z ośrodkiem wsparcia typu dziennego o charakterze gminnym dla osób starszych.
4. Aktywizacja rodzin oraz pokazanie im ich roli na rzecz zapewniania opieki swoim najbliższym, wymagającym pomocy w postaci usług opiekuńczych.
5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w tworzeniu lokalnych sieci wsparcia.
6. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych z powodu wieku.
7. Zmiana stereotypu człowieka starego jako jednostki biernej społecznie.
8. Uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych.
9. Rozwijanie usług opiekuńczych w szczególności poprzez podnoszenie kwalifikacji kadry , co ma bezpośredni wpływ na jakość świadczonych usług,
10. Aktywizacja i integracja lokalna osób starszych, wykorzystanie ich potencjału w środowisku lokalnym

Kierunki działania:

1. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych wymagających opieki w ich miejscu zamieszkania i środowisku poprzez:
  - wizyty w środowisku pracowników socjalnych i propagowanie aktywnego i zdrowego trybu życia;
  - ułatwianie kontaktów z placówkami służby zdrowia poprzez działania pracowników socjalnych i pielęgniarki środowiskowej;
  - podejmowanie działań mających na celu większe zaangażowanie rodziny w sprawowaniu opieki nad osobami wymagającymi tej formy pomocy;
  - pośrednictwo w organizowaniu usług opiekuńczych i usług sąsiedzkich, w tym usług specjalistycznych przez rodziny osób wymagających pomocy w tej formie.

2. Wspieranie Polskiego Stowarzyszenia Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło w Goczałkowicach -Zdroju

Podmioty realizujące system pomocy na rzecz osób w podeszłym i sędziwym wieku

Podmioty zaangażowane w realizację strategii to:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju;
- Polskie Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów Koło;
- Urząd Gminy w Goczałkowicach – Zdroju;
- Stowarzyszenia i organizacje działające na rzecz osób samotnych, chorych i niepełnosprawnych z racji wieku z terenu powiatu i województwa.

Źródła finansowania :

- budżet własny Gminy

Problem nr 6:

Powiększająca się liczba rodzin z problemem uzależnień i współuzależnienia oraz psychospołeczne skutki nadużywania środków psychoaktywnych.

Cel strategiczny 6

Zbudowanie systemu pomocy osobom i rodzinom z problemem uzależnień z uwzględnieniem uzależnień dzieci i młodzieży

Cele szczegółowe:

1. Realizacja zadań przewidzianych ustawami o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz przeciwdziałaniu narkomanii
2. Wypracowanie modelu wspólnego oddziaływania pracowników socjalnych, kuratorów i pedagogów szkolnych na rodziny dotknięte problemem alkoholowym.
3. Wypracowanie i doskonalenie form pracy z podopiecznym uzależnionym w celu mobilizacji go do podjęcia leczenia odwykowego;
4. Ochrona dzieci przed skutkami alkoholizmu rodziców
5. Wypracowanie form współpracy z lokalnymi instytucjami i organizacjami pomagającymi osobom uzależnionym i ich rodzinom.
6. Promocja zdrowego stylu życia w Gminie Goczałkowice - Zdrój

7. Promowanie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień.

Kierunki działania:

1. Organizowanie i kierowanie do grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.
2. Udział w szkoleniach i konferencjach dla pracowników służb społecznych, członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pedagogów, kuratorów sądowych policji.
3. Zaspokajanie socjalnych i bytowych potrzeb dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem uzależnień zwłaszcza poprzez:
  - pomoc w postaci gorącego posiłku (pełnego obiadu) w placówkach oświatowych;
  - pomoc w postaci wyposażenia w odzież;
  - dofinansowanie wypoczynku letniego i kierowanie na kolonie organizowane przez Kuratorium Oświaty;
  - likwidacja barier komunikacyjnych umożliwiające dzieciom korzystanie z zajęć w świetlicach – współpraca z placówkami oświatowymi.

Szczegółowe kierunki w zakresie profilaktyki i łagodzenia skutków uzależnień zawarte są w Gminnym Programie Rozwiązywania Problemów Alkoholowych opracowanym corocznie przez członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Podmioty i źródła finansowania pomocy na rzecz osób dotkniętych problemem uzależnień

Podmioty zaangażowane w realizację strategii to:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Goczałkowicach – Zdroju;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Goczałkowicach – Zdroju;
- Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Sąd Rodzinny Pszczynie;
- Szkoła podstawowa i gimnazjum na terenie Gminy;
- Stowarzyszenia i organizacje działające na rzecz profilaktyki uzależnień;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Pszczynie.

CELE DZIAŁANIA	CZAS REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	PODMIOT KOORDYNUJĄCY
Realizacja zadań ustawowych przypisanych samorządowi gminy	Praca ciągła	Budżet gminy Budżet państwa	GKRPA OPS
Diagnozowanie problemu alkoholizmu	Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Budżet gminy	GKRPA
Zorganizowanie i prowadzenie sieciowego systemu działań wspierających rozwiązywanie prob. uzależnień	Praca ciągła	Budżet gminy Budżet państwa	GKRPA OPS

Problem nr7:

Powiększanie się zjawiska bezdomności na terenie Gminy

Cel strategiczny 7

Systematyczna pomoc osobom bezdomnym na terenie gminy Goczałkowice - Zdrój

Głównymi założeniami systemu w zakresie walki z bezdomnością powinno być:

- zapobieganie dalszemu rozwojowi tego zjawiska w gminie Goczałkowice - Zdrój
- udzielanie kompleksowej pomocy osobom bezdomnym

Cele szczegółowe:

1. Zaspokajanie niezbędnych potrzeb bytowych osób bezdomnych poprzez znalezienie ośrodka dla osób bezdomnych oraz skierowanie tam osób tego wymagających.

2. Rozwiązywanie indywidualnych problemów, które stały się przyczyną powstania bezdomności.
3. Nabycie przez osoby bezdomne umiejętności społecznych niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania w środowisku.
4. Odtworzenie w możliwym zakresie zerwanych więzi rodzinnych.

Kierunki działań:

1. Ponoszenie odpłatności za pobyt osób bezdomnych w schroniskach i domach dla ludzi bezdomnych.
2. Utworzenie warunków zapobiegania bezdomności w rodzinie poprzez walkę z uzależnieniami, zapobieganie powstania zaległości w opłatach mieszkaniowych prowadzących do eksmisji poprzez system dopłat do utrzymania lokali mieszkalnych dla osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej.
3. Praca socjalna z osobami bezdomnymi w oparciu o kontrakt socjalny.
4. Organizowanie dostępu do specjalistów: psycholog, psychiatra, terapeuta uzależnień, prawnik, pomoc socjalna, służba zdrowia.
5. Realizacja programów terapeutycznych dla osób uzależnionych.
6. Udzielanie pomocy rzeczowej oraz pomocy finansowej na zakup żywności, leków, środków czystości i odzieży osobom bezdomnym.
7. Udzielanie pomocy w naturze w postaci gorących posiłków na podstawie rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.
8. Udzielanie pomocy w załatwianiu formalności związanych ze staraniem się o mieszkanie i dodatek mieszkaniowy.

Podmioty i źródła finansowania realizacji działania zapobieganie bezdomności

Podmioty zaangażowane w realizację strategii to:

- Ośrodek Pomocy Społecznej Goczałkowice – Zdrój
- Schronisko dla Bezdomnych w Myszkowie, Parafia „Dobrego Pasterza” w Ustroniu
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Goczałkowice – Zdrój

Źródła finansowania :

- budżet własny Gminy

Problem nr8:

Wypalenie zawodowe pracowników „służb pomocowych” na wskutek złożoności problemów społecznych.

Cel strategiczny 8:

Kompleksowe kształcenie pracowników służb społecznych oraz kooperacja podejmowanych działań

Podstawowym założeniem systemu winno być stworzenie odpowiednich warunków do podnoszenia kwalifikacji pracowników służb społecznych.

Kierunki działań:

1. Analiza sytuacji i potrzeb służb społecznych w zakresie kształcenia profesjonalnego i podnoszenia kwalifikacji zawodowych i specjalistycznych.
2. Doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej ze szczególnym naciskiem na pracę z tzw. „trudnym klientem”.
3. Przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego – superwizja
4. Promocja kształcenia ustawicznego i podnoszenia kwalifikacji zawodowych służb społecznych gminy Goczałkowice - Zdrój.
5. Organizowanie integracyjnych warsztatów i szkoleń dla pracowników służb „pomocowych”.
6. Powoływanie zespołów interdyscyplinarnych w celu podejmowania wspólnych działań służb „pomocowych” na rzecz przeciwdziałania problemom społecznym ze szczególnym naciskiem na problem uzależnień i przemocy w rodzinie.

Podmioty i źródła finansowania działania w kierunkach pracy z osobami wypalonymi zawodowo

1. Podmioty zaangażowania w realizację strategii to :

- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Urząd Gminy

2. Źródła finansowania :

- budżet własny Gminy
- środki unijne

IX. System monitorowania, promocja oraz finansowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

1. Monitorowanie

Prowadzeniem monitorowania, wdrażania Strategii oraz oceny zajmować się będzie Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą źródła statystyki państwowej z Głównego Urzędu Statystycznego dla Gminy Goczałkowice - Zdrój. Poza tym bazę tą będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i organizacji, grup środowiskowych biorących udział w programach związanych z poszczególnymi celami realizacji

Wskaźnikami oceny monitorowania Strategii będą:

- ilość obiektów, w tym budynków użyteczności publicznej, w których zlikwidowano bariery architektoniczne
- ilość powstałych nowych podmiotów gospodarczych
- ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych (dane Głównego Urzędu Statystyczne dla Gminy Goczałkowice – Zdrój i Państwowego Funduszu Rehabilitacyjnego Osób Niepełnosprawnych)
- ilość mieszkańców Gminy objętych pomocą w placówkach wsparcia dziennego na terenie powiatu
- ilość dzieci objętych programem dożywiania
- ilość osób, bezdomnym, którym udzielono pomoc w ramach Ośrodka Pomocy Społecznej
- liczba osób, którym udało się wyjść z bezdomności
- liczba osób mających problemy opiekuńczo – wychowawcze, którym udzielono pomocy
- liczba osób , którym udzielono pomoc z tytułu przemocy w rodzinie
- liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe
- liczba zatrudnionych w Ośrodku pracowników, w tym pracowników socjalnych
- liczba porad z udziałem superwizora
- absencja choroba pracowników Ośrodka, w tym pracowników socjalnych

- liczba pracowników Ośrodka podwyższająca swoje kwalifikacje, w tym pracowników socjalnych

2. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi

Współpraca pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi odbywać się będzie z udziałem mediów: lokalnej prasy i telewizji, strony internetowej, BIP, plakatów, tablicy informacyjnej, informatorów, ulotek oraz przez organizowanie wspólnych spotkań, szkoleń i wymiany doświadczeń, a także zawieranie porozumień dotyczących wspólnego wykonywania niektórych przedsięwzięć.

3. Finansowanie Strategii

Przewidziane źródła finansowania strategii to:

- środki własne samorządu
- środki z budżetu państwa
- środki innych partnerów przedsięwzięcia
- środki funduszy krajowych
- środki strukturalne Unii Europejskiej.

Możliwości zewnętrznego wsparcia finansowego rozwoju Gminy zależeć będą od następujących czynników:

- wielkość środków przeznaczonych przez Unię Europejską na wsparcie rozwoju społecznego w Polsce
- zasady podziału środków unijnych pomiędzy poszczególne województwa
- potencjał absorpcyjny poszczególnych organizacji społecznych i instytucji
- zdolność przygotowania i realizacji konkretnych projektów dla gminy Goczałkowice
- Zdrój w sferze społecznej
- budowa partnerstwa podmiotów uczestniczących w unijnych programach i procesie wdrażania strategii

W Unii Europejskiej pomoc stosowana jest w formie polityki strukturalnych. Polska jako członek Unii Europejskiej korzystać może z możliwości wspierania wysiłku lokalnych władz samorządowych na rzecz rozwoju społecznego w programach:

- Europejski Funduszu Rozwoju Regionalnego
- Program Operacyjny - Rozwój Zasobów Ludzkich z Europejskiego Funduszu Społecznego
- Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich PO 1FIO-Priorytet 4 (Wspieranie Ekonomii Społecznej przez Administrację Publiczną)
- Program Progress na lata 2007 – 2013 – obejmujący m.in. rozwiązania na rzecz osób bezrobotnych – programy konkursowe realizowane z Dyrektoriatu Generalnego „Zatrudnieni i sprawy socjalne”
- Program Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013 – renowacje zabytkowych zabudowań, parków w tym zatrudnienie osób bezrobotnych, a także drobnej działalności budowlanej i remontowej

Pozyskanie i skuteczne zarządzanie środkami Unii Europejskiej wymaga:

- dokładnej orientacji w problemach i potrzebach gospodarczo-społecznych Gminy czy regionu
- współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego różnych szczebli oraz współpracy pomiędzy samorządem lokalnym, a instytucjami i organizacjami pozarządowymi, (partnerstwo)
- systematycznego śledzenia ogłaszanych w programach Unii Europejskiej warunków dla poszczególnych projektów
- umiejętności przygotowania projektów, wypełniania wniosków podlegających procedurom unijnym oraz umiejętności celowego wykorzystania środków budżetu lokalnego
- umiejętności skutecznego argumentowania i przekonania w procesie zwracania się o pomoc finansową

Zagrożeniem dla pełnego wykorzystania środków pomocowych UE może być niedobór środków budżetu Gminy na montaż finansowy. Kluczowe znaczenie będzie miała zdolność Gminy do generowania, planowania i prowadzenia projektów w ramach współpracy z UE oraz realizacji inicjatyw i inwestycji, spełniających unijne kryteria celowości i efektywności.

Promocja Gminnej Strategii Rozwiązywania problemów Społecznych

CELE DZIAŁANIA	CZAS REALIZACJI	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	PODMIOT KOORDYNUJĄCY
Promowanie Integracji Społecznej	Praca ciągła	Budżet gminy Budżet państwa Środki EFS	Urząd Gminy OPS
Organizacja spotkań z przedstawicielami społ. lokalnej	Praca ciągła	Budżet gminy Środki UE	Urząd Gminy OPS Organizacje społeczne
Współpraca z mediami,	Praca ciągła	Budżet gminy, środki EFS	Urząd Gminy OPS
Opracowanie programów informacyjnych (ulotki, poradnik)	Praca ciągła	Budżet gminy Środki EFS	Urząd Gminy OPS

X. Podsumowanie

Realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przyczyni się do stworzenia nowoczesnego modelu polityki społecznej w Gminie Goczałkowice - Zdrój. Strategia określa działania władz samorządowych i instytucji pomocy społecznej, w tym Ośrodka Pomocy Społecznej zmierzające do zbudowania nowoczesnego systemu pomocy społecznej. Zorientowanie strategii na wybranych grupach socjalnych przez pryzmat działań strukturalnych, inwestycyjnych, rozwojowych, jest najlepszą możliwością poprawy sytuacji wielu osób i rodzin, a także zaktywizowania wielu grup podlegających wykluczeniu społecznemu.

Celem Strategii są systemowe działania długofalowe, polegające na inwestycji w kapitał ludzki, wyrównywanie szans dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu społeczności lokalnej, poprawę sytuacji materialnej, działania na rzecz poprawy rynku zatrudnienia, systemu edukacji w powiązaniu z rozwojem przedsiębiorczości.

Podstawowe znaczenie dla powodzenia przedstawionej strategii będzie miało przychylne nastawienie akceptacja zawartych w niej propozycji całej wspólnoty mieszkańców. Jej realizacja wymusza bowiem konieczność wypracowania nowych niekonwencjonalnych form pomocy. Ponadto wymaga profesjonalnego i systemowego diagnozowania problemów społecznych w skali Gminy. Jest zorientowana na rozszerzenie i pogłębienie form współpracy z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: edukacja, ochrona zdrowia i kultura.

Kierunki działań poszczególnych systemów zawartych w strategii, pozwalają na dotarcie do najbardziej potrzebujących grup społecznych, zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Strategia oparta jest na partnerstwie lokalnym, jako zasadzie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców Gminy, co pozwala na rozwój i pogłębienie współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami i samorządem.